

Національний університет «Запорізька політехніка»
Факультет соціальних наук
Кафедра журналістики

**Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи бакалавра**

**на тему «ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ АУДІОПОДКАСТ ПРО СПОРТ:
ЖАНРОВО-КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ Й ТЕМАТИЧНА
ПОЛІФОНІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ»**

Виконала: студентка 4 курсу, групи СН-312

Спеціальності: 061 «Журналістика»
(шифр і назва спеціальності)

Башкатова Марія Павлівна
(прізвище та ініціали)

Керівник: к. ф. н., доц. Скуртул Г.С.
(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.філос.н., доц. Гайворонська Т.О.
(прізвище та ініціали)

Запоріжжя – 2026 р.

НУ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Факультет соціальних наук

Кафедра журналістики

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність: 061 «Журналістика»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри А.В.Мих

Протокол № 1/2
« 16 » вересня 2025 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра студентки групи СН-312

Башкатової Марії Павлівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Документальний аудіоподкаст про спорт: жанрово-композиційні особливості й тематична поліфонія в умовах війни»

керівник роботи к. ф. н., доц. Скуртул Г.С.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Національного університету «Запорізька політехніка» від « 22 » 04 2026 року № 186

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2026

3. Вихідні дані для роботи:

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить розробити):

1. Документальні подкасти в умовах повномасштабної війни

1.1. Поняття «документалістика» в науковому дискурсі

1.2. Документальні аудіоподкасти: структурно-композиційні особливості формату й виражальні засоби

2. Український спортивний подкастинг під час повномасштабного вторгнення: тематичні й формотворчі аспекти

3. Документальний авторський аудіоподкаст «За межею змагань»

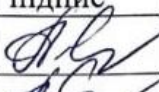
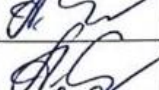
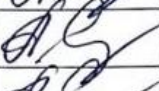
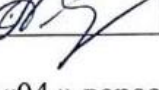
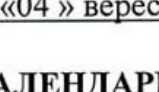
3.1. Концепція авторського аудіопроєкту

3.2. Структура та виражальні засоби подкасту «За межею змагань»

3.3. Етапи створення

5. Перелік графічного матеріалу: _____

6. Консультування розділів роботи

Розділ	Консультант	Завдання видав		Завдання прийняв	
		підпис	Дата	підпис	дата
Вступ	Скуртул Г.С		04.09.25		04.09.25
I	Скуртул Г.С		26.10.25		26.10.25
II	Скуртул Г.С		03.01.26		03.01.26
III	Скуртул Г.С		08.03.26		08.03.26
Висновки	Скуртул Г.С		09.05.26		09.05.26

7. Дата видачі завдання: «04 » вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1	Збір та систематизація матеріалу	вересень 2025	
2	Аналіз журналістичнознавчого матеріалу	жовтень 2025	
3	Написання вступу	листопад 2025	
4	Написання розділу 1	грудень 2025	
5	Написання розділу 2	лютий 2026	
6	Написання розділу 3	березень 2026	
6	Написання висновків	квітень 2026	
7	Оформлення роботи	травень 2026	
8	Захист роботи	червень 2026	

Студентка

(підпис)

Башкатова М.П.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Скуртул Г.С

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Текст кваліфікаційної роботи бакалавра «Документальний аудіоподкаст про спорт: жанрово-композиційні особливості й тематична поліфонія в умовах війни» становить 82 сторінки. Для виконання дослідження опрацьовано 67 джерел.

Об'єкт дослідження – авторський документальний аудіоподкаст про спорт «За межею змагань».

Предметом дослідження – є концепція, змістове наповнення, жанрово-композиційні особливості, тематична поліфонія, виражальні засоби та етапи створення аудіоподкасту «За межею змагань»

Мета роботи – визначити жанрово-композиційні особливості й тематичну поліфонію документальних подкастів про спорт в умовах повномасштабного вторгнення.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити поняття «документалістика» в науковому дискурсі;
- окреслити структурно-композиційні особливості та специфіку виражальних засобів у документальних аудіоподкастах;
- охарактеризувати тематичні й формотворчі аспекти українського спортивного подкастингу в умовах повномасштабного вторгнення;
- обґрунтувати концепцію авторського документального подкасту «За межею змагань»;
- проаналізувати архітекtonіку та виражальні засоби авторського проєкту;
- описати поетапне виробництво аудіопроєкту.

Методологічну й теоретичну основу роботи становлять праці таких науковців, як Т. Булах, О. Дмитровського, Е. Ньюума, К. Майнцер, Г. Скуртул, І. Гаврилюк, В. Любченко, О. Дубенської, Б. Горнера, Б. Ніколса, а також звертаємося до досвіду подкастерів А. Лодигіної, О. Лук'яненко, А. Рахманіної, П. Троця, Д. Заржицької та А. Тодоса.

Методи дослідження: опису, спостереження, моніторингу, аналізу й синтезу, класифікації, узагальнення та типології, контент-аналізу, порівняльний, проблемно-тематичний, проблемно-наслідковий, описово-аналітичний.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у роботі була здійснена одна з перших спроб детального дослідження виробництва документального подкасту, який спеціалізується на висвітленні впливу війни та повномасштабного вторгнення на спорт.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Матеріали бакалаврської роботи можуть бути використані під час подальших наукових розробок, а також при підготовці лекційних та семінарських занять із курсів: «Радіожурналістика: медіапродукт, контент, промоція», «Спортивна журналістика: медіапродукт», «Вступ до спеціальності», «Інтернет-журналістика».

**ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ПОДКАСТ, СПОРТИВНА ТЕМАТИКА,
АУДИОПОДКАСТ, ПОДКАСТИНГ, ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ,
МОНТАЖ, ЖАНР, КОМПОЗИЦІЯ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ДОКУМЕНТАЛЬНІ ПОДКАСТИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	11
1.1. Поняття «документалістика» в науковому дискурсі.....	11
1.2. Документальні аудіоподкасти: структурно-композиційні особливості формату та виражальні засоби.....	20
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТИВНИЙ ПОДКАСТИНГ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ТЕМАТИЧНІ Й ФОРМОТВОРЧІ АСПЕКТИ.....	28
РОЗДІЛ 3. ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ АВТОРСЬКИЙ АУДІОПОДКАСТ «ЗА МЕЖЕЮ ЗМАГАНЬ».....	36
3.1. Концепція авторського аудіопроєкту	36
3.2. Структура та виражальні засоби подкасту «За межею змагань»....	43
3.3. Етапи створення.....	48
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Із початком повномасштабного вторгнення росії на території України скасували всі заплановані змагання. Атлети та тренери постали перед викликами щодо продовження підготовки до наступних міжнародних стартів; частина з них долучилася до волонтерського руху, частина – до лав Збройних Сил України. Внаслідок російських ракетних атак багато спортсменів загинули або зазнали поранень. Через руйнівні наслідки війни атлети втратили свої будинки і тренувальні бази в українських містах і селах. Масштабні руйнації та пошкодження об'єктів спортивної інфраструктури (стадіонів, арен, манежів, залів, басейнів і комплексів) позбавили багатьох професійних та аматорських атлетів можливості продовжувати тренувальний процес в Україні.

Вплив війни на кожную галузь життя зумовив інтенсифікацію створення журналістами українських медіа матеріалів з відповідною воєнною проблематикою. Наприклад, у таких публікаціях у спортивних ЗМІ повідомляють новини про атлетів, публікують їхні коментарі після обстрілів та поширюють свідчення, паралельно розповідаючи їхні історії та досягнення у дисциплінах. Однак масштаби руйнівних наслідків від вторгнення проти спортивної сфери збільшується щодня, через що в української аудиторії виникає потреба в складніших форматах, зокрема, документальних проєктах, які здатні комплексно відобразити досвід переживання війни представниками спортивної спільноти.

Для глибшого аналізу подій, систематизації проблем, з якими зіткнулися атлети, та панорамного висвітлення аспектів впливу війни на спорт, журналісти можуть використовувати формати документальних фільмів, подкастів, інфографік, аналітичних статей та спецпроєктів, присвячених впливу повномасштабного вторгнення на цю сферу. Однак через обмеженість часових та кадрових ресурсів у повсякденній роботі редакцій, одним із найбільш затребуваних форматів контенту про спорт під час війни стали

аудіоподкасти (далі – подкасти), створення яких вимагає менше ресурсів, а їхнє прослуховування є однією з найзручніших опцій для аудиторії. Переваги документального подкасту, як формату, можна використовувати для створення проєктів про вплив великої війни на життя та змагання спортсменів, що виступають на українських та міжнародних аренах, доступ до яких ускладнився внаслідок побутових та інституційних проблем, що виникли через агресію росії.

Через брак узагальнених матеріалів про виклики перед спортсменами внаслідок повномасштабного вторгнення, жанрово-композиційні особливості створення подкасту про них та його тематична поліфонія в умовах війни залишаються малодослідженими. Необхідність комплексного аналізу українського спортивного подкастингу в умовах воєнного стану, а також потреба в обґрунтуванні концептуальних і структурних засад авторського документального аудіопроекту зумовлює **актуальність** дослідження.

Мета роботи – визначити жанрово-композиційні особливості й тематичну поліфонію документальних подкастів про спорт в умовах повномасштабного вторгнення.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- визначити поняття «документалістика» в науковому дискурсі;
- окреслити структурно-композиційні особливості та специфіку виражальних засобів у документальних аудіоподкастах;
- охарактеризувати тематичні й формотворчі аспекти українського спортивного подкастингу в умовах повномасштабного вторгнення;
- обґрунтувати концепцію авторського документального подкасту «За межею змагань»;
- проаналізувати архітекtonіку та виражальні засоби авторського проєкту;
- описати поетапне виробництво аудіопроекту.

Об’єкт дослідження – авторський документальний аудіоподкаст про спорт «За межею змагань».

Предмет дослідження – концепція, змістове наповнення, жанрово-композиційні особливості, тематична поліфонія, виражальні засоби та етапи створення аудіоподкасту «За межею змагань»

Методи дослідження. Для розв’язання завдань у процесі дослідження застосували комплексну методологію. У теоретичному розділі використано такі методи: опису, спостереження, моніторингу, порівняння, аналізу й синтезу. У практичному розділі застосовано методи класифікації, узагальнення та типології, проблемно-тематичний, проблемно-наслідковий, описово-аналітичний.

Методологічна і теоретична основа дослідження. Теоретичним підґрунтям для вивчення документальних подкастів, їхніх класифікацій, жанрової природи та особливостей функціонування в українському медіапросторі та зіставленні із іноземним аудіоринком стали праці науковців Т. Булах, О. Дмитровського, Е. Ньюзума, К. Майнцер, Г. Скуртул, І. Гаврилюк, В. Любченко, О. Дубенської, Б. Горнера, Б. Ніколса, а також звертаємося до досвіду подкастерів А. Лодигіної, О. Лук’яненко, А. Рахманіної, П. Троця, Д. Заржицької та А. Тодоса.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у роботі була здійснена одна з перших спроб детально дослідити виробництво документального подкасту, який спеціалізується на висвітленні впливу війни та повномасштабного вторгнення на спорт.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в можливості використання матеріалів дослідження в подальших наукових розробках, підготовці лекційних та практичних занять із курсів: «Радіовиробництво (виробництво контенту, продукту, промоція)», «Спортивна журналістика: медіапродукт», «Вступ до спеціальності», «Інтернет-журналістика».

Апробація результатів роботи. Апробація роботи була здійснена на щорічній науково-практичній конференції «Тиждень науки-2026». Тема доповіді: «Український спортивний подкастинг в умовах повномасштабного

вторгнення: тематичні та формотворчі аспекти» (Запоріжжя, НУ «Запорізька політехніка», 15 квітня, 2026 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Журналістика XXI століття: виклики та перспективи» (Київ, Таврійський університет імені В. І. Вернадського, 24 квітня, 2026 р.). Тема: «Специфіка висвітлення олімпійської історії України в аудіоподкастах (на прикладі подкасту «Спортивний вайб: Зимова Олімпіада»)); на Всеукраїнській студентській науковій онлайн-конференції «Актуальні проблеми журналістики» (Полтава, НУ ПНПУ імені В. Г. Короленка, 29 квітня, 2026 р.). Тема доповіді: «Особливості репрезентації олімпійської історії України в аудіоформатах (на прикладі подкасту «Спортивний вайб: Зимова Олімпіада»)).

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основної роботи становить 69 сторінок. Список використаних джерел містить 67 найменувань (викладених на восьми сторінках).

РОЗДІЛ 1

ДОКУМЕНТАЛІСТИКА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

1.1. Поняття «документалістика» в науковому дискурсі

Внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну багато людей зіткнулися із новою реальністю: із обстрілами, небезпеками авіабомб та прямою загрозою життя. З 24 лютого 2022 року події війни можна було відстежити в онлайн-трансляціях, читати оновлення в телеграм-каналах, дивитися записи на ютуб-каналах, та дізнаватися новини на радіохвилях. Однак через доступ до воєнних реалій в інтернеті українці змогли побачити наслідки злочинів росіян майже в прямому ефірі, зокрема, авіаудар по маріупольському пологовому будинку, наслідки звірств росіян у Бучі, ракетний удар по торговельному центру в Кременчуці, удар по вокзалу у Краматорську, масові вбивства в Ізюмі, розстріл Олександра Мацієвського, підтоплення після підриву Каховської ГЕС, вбивства військовополонених та цивільних, численні «прильоти» та інше... внаслідок чого все більше людей стала свідками злочинів. Через це в Україні збільшилася потреба в документалістиці та фіксуванні всіх спогадів свідків, опису наслідків російських атак та розповіді історій постраждалих. Через розвиток цифрових технологій, зокрема, інтернету, та процесу глобалізації, війна росії проти України стала однією з найбільш цифрових в історії, через що журналісти почали створювати документальні матеріали про вторгнення в різних мультимедійних форматах.

З початку великої війни у медіа документалістика представлена у хронікальних жанрах, за допомогою яких можна висвітлити реальні події за участю людей, посилюючи це їхніми документальними свідченнями. Науковець О. Галич визначає документалістику, як «літературу, що базується на реальних історичних документах і фактах і охоплює три найважливіших напрямки: мемуаристику, художню біографію та художню публіцистику»

[4, 20]. Ознаками документалістики дослідник виділяє те, що в поєднанні з реальними документами певної епохи, в таких матеріалах осмислюють певні соціально-історичні події, життєві траєкторії реальних історичних осіб чи важливі проблеми життя людей. Будь-яка тема, яку висвітлюють у документальних матеріалах, має бути підтверджена реальними фактами, подіями, особами, що супроводжується ретельною роботою авторів з інформацією, яка надходить зі свідчень очевидців, їхніх відео та фотоматеріалів та з архівів.

Документалістика – це «стаття, нарис, репортаж, мемуари або інше, де автори орієнтуються на те, щоб відтворити події, у які залучені особи та представлені документальні свідчення (опубліковані чи архівні)» [6]. Collins English Dictionary визначає, що «документальні докази складаються з того, що записано письмово» [52], а Cambridge English Dictionary тлумачить документалістику як «те, що складається з офіційних документів або інших письмових чи надрукованих матеріалів, зокрема, документальні свідчення» [51]. Особливістю виготовлення документальних матеріалів є те, що вони можуть перенести аудиторію до подій, про які йдеться, зробивши їх віртуальними свідками. Теоретик Б. Ніколс виокремлює шість видів документалістики: «наглядова (показ образу світу, яким він є, без втручання автора), поетична (суб'єктивна оповідь від конкретної людини), рефлексивна (для якої характерно підважити зображення реальності), описова (розповідь про реальні події та явища, щоб роз'яснити аудиторії певну тему або проблему), перформативна (зображення світу з погляду конкретної людини) та інтерактивна (поєднання ознак кількох видів)» [59].

На порталі Simply Global Media документалістику визначають як [53] «форму журналістики, яка використовує техніки документального кіно для розповіді нефікшн історії». Вона передбачає глибокі дослідження, інтерв'ю та використання візуальних і аудіоелементів для представлення фактичного викладу певної теми чи проблеми. Автори матеріалів документальної журналістики мають на меті глибше розкрити складні теми та розказати

маловисвітлені історії.

У науковому дискурсі документалістику досліджують з погляду особливостей роботи з документальними матеріалами, визначають ознаки журналістики та принципи для висвітлення соціально важливих проблем у них, відзначають важливість та перевагу цієї роботи та описують кроки для того, щоб стати документалістами. Найчастіше в наукових розвідках цю тему досліджують на прикладі документальних фільмів та їхнього впливу на те, який погляд на соціальні проблеми вони демонструють. На думку Б. Ніколса, «перевага документалістики полягає в тому, що вона допомагає висувати та підсилювати аргументи на користь певної думки чи інтерпретації доказів щодо події або явища. Матеріали документалістики не просто представляють інтереси інших, а радше активніше висловлюють свою позицію чи аргумент у певній справі» [59, 4]. Науковець виокремлює два види документальних фільмів: у яких показують здійснення бажань або соціальну репрезентацію теми, кожен з них розповідає історію. Однак щодо другого, в цьому різновиді документальні матеріали можуть пропонувати нові погляди на світ для того, щоб дослідити інший погляд та зрозуміти його.

Автори дослідження документального контенту в цифрову епоху С. Гернінг, І. Віранегара, Д. Сумінта зауважують, що «документалістика дозволяє висвітлювати поточні події в суспільстві для майбутнього обговорення, поєднуючи елементи журналістики та кінематографії, і реалізовувати бачення змін після потенційних соціальних трансформацій, які, зокрема, можуть вплинути на державну політику». Науковці зазначають: «механізми виробництва документального кіно, надають пріоритет висвітленню соціально-політичних питань, економічної нерівності, несправедливості та можуть ставати рушійною силою соціальних змін» [63, 20]. Крім цього, матеріали документалістики можуть використовувати для того, щоб інформувати громадськість та сприяти взаєморозумінню між різними спільнотами та культурами, наприклад, створюючи журналістські розслідування та документальні фільми про правозахисну діяльність.

Документалістика має спільні принципи з журналістикою, однак для неї характерні трансформовані шість журналістських стандартів: через важливість розказувати історію з певної оптики, автори не завжди дотримуються балансу думок, висвітлюючи історію лише з одного боку, та матеріал може не потребувати оперативності (однак важливими компонентами для документальних матеріалів є достовірність, об'єктивність, точність та повнота у висвітленні реальних подій, а також неупередженість, етичність) [50]. Завдяки документалістиці (зокрема, документальним фільмам), можна глибше висвітлити певну тему, подію чи явище, відстежуючи її впродовж певного періоду, тоді як журналістиці притаманно зосереджуватися на актуальних новинах та поточних подіях тут і тепер.

В умовах війни документалістика стає одним з інструментів фіксації подій та допомагає доносити правду про злочини до світової спільноти завдяки створенню документальних матеріалів журналістами. Як зазначає документалістка, співзасновниця Лабораторії журналістики суспільного інтересу Н. Гуменюк: «Документування злочинів у реальному часі – наша перевага. З часом травма витісняє важкі спогади, а з ними й важливі деталі. Переобтяжені кількістю інформації свідки починають говорити не про власний досвід, а про те, що прочитали в соціальних мережах або почули від сусідів. Що раніше ми поговоримо з людьми – то більше шансів добратися до правди» [27, 17]. Також створення документальних матеріалів про війну сприяє розслідуванню справ правоохоронцями України. Як зазначає українська правозахисниця, голова організації «Центр громадянських свобод» О. Матвійчук: «Суд у Гаазі не розслідуватиме 98% того, що РФ робить в Україні, оскільки цим займатимуться українські суди або суди інших країн, які мають у своїх законодавствах відповідну ратифіковану процедуру» [39]. Документуванням правопорушень внаслідок вторгнення росії в Україну займаються представники різних професій: «матеріальні докази відшуковують фахівці із розслідування воєнних злочинів, працюють групи криміналістів, які збирають зразки ДНК та фрагменти кісток, фахівці із розслідування воєнних

злочинів схиляються біля братських могил, прочісують згарища розбомблених квартир, фотографують гільзи, ексгумують тіла» [27, 36]. Для створення документальних матеріалів потрібно співпрацювати зі свідками та постраждалими, що є роботою правоохоронців та представників ДСНС. За словами дослідниці Голокосту, історикині Г. Арендт, «до документування можуть долучатися різноманітні діячі, які науковиця об'єднує «професіями шукачів правди», до яких належать: журналісти, юристи та історики» [цит. за 27, 16]. Як підкреслює Д. Джованні, «Як і співробітники екстрених служб (фельдшери швидкої допомоги, пожежники, поліцейські та працівники гуманітарних місій), журналісти також мають доступ до інформації, яка в суді може виявитись незамінною» [27, 26].

Журналісти в Україні з початку повномасштабного вторгнення створюють документальні матеріали та проживають досвіди різних професій та зайнятостей, які передбачає воєнний час, та описують свій досвід у відповідних матеріалах у медіа. Українські журналісти також стають до лав ЗСУ, волонтерять та долучаються до документування злочинів. Зокрема, колишній журналіст Бабея Євген Спірін, який мобілізувався, у 2022 році долучався до того, щоб допомагати розпізнавати трупи людей, замордованих в Бучі та описав це в матеріалі онлайн-медіа [37]. Також журналісти та редактори Бабея працювали над проєктом-меморіалом закатованих мешканців Бучі під назвою «Люди Бучі», присвячений історіям 58 українців, які загинули під час окупації міста у 2022 році та яких поховали у братській могилі біля церкви Андрія Первозваного. У проєкті називають вулиці, де росіяни вбили найбільше цивільних, він доступний українською та англійською мовами. Упродовж війни українські фахівці знімають сюжети на лінії зіткнення й документують злочини росії на відкритій місцевості після вибухів. Як зазначає Н. Гуменюк, українські журналісти «мали досвід роботи з порушеннями прав людини під час першої фази російської війни (2014–2022), але з весни 2022 року майже вся країна стала місцем злочину» [27, 10]. В основі документалістики – ретельне дослідження, в межах якого потрібно

перевірити факти, знайти достовірні джерела й докази свідчень, однак їх потрібно підтверджувати в різний спосіб, зокрема, й використовуючи цифрові технології. Як зазначає воєнна кореспондентка Д. де Джованні: «У Сирії багато хто мав смартфони, за допомогою яких досить просто фіксувати руйнування від бомб або шеврони на формі, докази, які можна перевірити іншими джерелами – GPS, цифрові мітки, супутникові знімки» [27, 27]. Відповідні методи застосовує й організація Bellingcat, у якій використовують дані соціальних мереж для розслідування злочинних дій, які вчиняють російські державні органи, про її роботу детальніше розповідає засновник організації Е. Гігінс, який написав книжку з такою ж назвою [55].

Одним зі способів створення документалістики є інтерв'ювання свідків, розповіді яких можуть використовувати для доведення справ. Однак після документування злочину, існує перешкода, що заважає доводити його в судах, описуючи правду російської війни – неправильна процедура збирання свідчень, якими через це не можуть послуговуватися правоохоронці, щоб доводити до завершення справи міжнародних злочинів. Журналісти є тими, хто має право спілкуватися на місці події із постраждалими, свідками, працівниками екстрених служб, але не мають знань про те, як використовувати свідчення для доведення злочинів в юридичному полі. Як рішення воєнна кореспондентка Д. де Джованні, що написала текст «Підручник злочинів Путіна: Грозний, Алеппо, Маріуполь», називає, що медійники можуть кооперуватись із юристами, щоб покращити процес записування документальних свідчень, зокрема, на цій основі Лабораторія журналістики суспільного інтересу створила проєкт з початком повномасштабного вторгнення: «Розплата: Свідчить Україна» (The Reckoning Project: Ukraine Testifies). У його межах зібралася команда з українських репортерів та режисерів-документалістів з усіх куточків країни та міжнародні аналітики і юристи. За Н. Гуменюк, у співпраці команда документує злочини, «записуючи глибинні інтерв'ю, які містять достатньо подробиць, щоб реконструювати події» [27, 10].

Випрацьовуючи свою методику, команда спиралася на те, щоб їхня робота, окрім перших шпальт західних медіа, потрапила до правоохоронців. Як зазначає Н. Гуменюк, «ми спілкуємося лише із прямими свідками правопорушень, які готові свідчити в майбутніх процесах. Ми вчилися розмовляти так, щоб не ненавмисне не ретравматизувати тих, хто ділиться страшними спогадами. Питання ставимо нейтрально, щоб сторона захисту не змогла наполягати, що свідки упереджені та підштовхнули до тих чи тих висновків. Відтак на основі цих інтерв'ю готуємо аналітичні документи для подальшої роботи» [27, 10]. Злочини документують й інші організації, зокрема, фонди: Платформа пам'яті Меморіал, Фонд «Ініціатива Справедливості», Svidok, БФ «Схід SOS».

Потребу в створенні документальних матеріалів, крім безпосереднього доведення справи про злочини до суду правоохоронцями, також аргументують важливістю меморіалізації (за науковицею О. Довгополовою це означає «створення місць ритуальних дій, надання матеріальному об'єкту або темі статусу точки фіксації історичних сенсів, запуск колективних активностей у контексті теми згадування або внесення певних подій чи осіб до канону державної політики пам'яті» [24]). Як зазначив в інтерв'ю Бабелю член правозахисної коаліції «Україна. П'ята ранку» М. Єлігулашвілі, меморіалізація є «тактичним рішенням, аби протриматися до завершення війни. Це зараз не про пам'ятання, а про горювання, називання імен, фіксацію злочинів» [23]. Те, що українці задокументують упродовж війни, визначатиме наші спогади про реальність та передаватиметься з покоління в покоління, а також ці мотиви можуть сприяти тому, що людина захоче розказати журналістам свою історію щодо скоєного відносно неї злочину. У таких журналістських документальних матеріалах, зокрема меморіальних, одним з важливим аспектом на думку соціолога Д. Судана, є індивідуалізація пам'яті, щоб запам'ятати загиблих людей. Вчений додав, що в пам'ятанні полеглих українцям не вистачає історичної тяглості та традицій. Зокрема науковець відзначив, що навіть меморіали, які пам'ятають старші покоління, зводили з

ідеєю показати загальний, абстрактний образ людей – а «індивідуалізовану пам'ять набагато складніше перетворити на контрольований державою конструкт» [40]. Однак через збільшення кількості злочинів через агресію РФ на території України, ця прогалина заповнюється різноманітними проєктами пам'яті історій загиблих людей, наприклад, платформою «Меморіал».

Працюючи з травматичними темами в документальних журналістських матеріалах, потрібно зважати на стан людей, які дають свідчення. Під час обговорення з теми «Меморіалізація сьогодення: медіа і збереження пам'яті» А. Абрамець, директорка Премії імені Г. Гонгадзе та координаторка платформи пам'яті журналістів REСвієм акцентувала на етичній відповідальності в роботі з пам'яттю та з родинами загиблих. Фахівчиня наголошує: «У цій темі немає місця гонитві за переглядами чи рейтингами, натомість важливо підтримати найближче коло і дати можливість бути почутими. Пам'ять має говорити не мовою цифр і статистики, а мовою людських історій» [29]. Як зазначила А. Абрамець, замість того, щоб називати цифри загиблих, варто говорити про реальних людей, які втратили своє життя. Для родичів загиблих записування їхніх історій дає можливість виговоритись та зберегти пам'ять про людину: її професійні внески, чим вона цікавилась у житті, про що мріяла, хто в неї залишився. Про практичний бік документування зазначає воєнна кореспондентка Н. Нагорна, яка зробила численну кількість інтерв'ю з військовими, цивільними за 10 років. За словами журналістки, люди можуть реагувати по-різному на інтерв'ювання, потрібно це розуміти, а також вони мають право продовжувати жити в розбомблених будинках, не хотіти переїжджати [13]. Попри це журналісти мають бути обачними, коли працюють зі складними темами або в прифронтових місцях: крім ризику травмувати свідка, є також інший перелік небезпек, у які вони можуть потрапити – правила, яким спецістам варто дотримуватись викладено в розроблених посібниках [31].

У документуванні фахівці мають дотримуватися етичних стандартів, зокрема, є Кодекс етики українського журналіста [14], в межах якого

передбачені норми для того, щоб регулювати їхню роботу. Зокрема, працюючи з потенційно травматичними та загрозливими для життя темами фахівці мають висвітлювати історію, подумавши про безпеку героїв, які розповідають свідчення або ж в інший спосіб допомагають створити матеріал. Це також регулюється на рівні медіа, зокрема, окремі положення стосовно цієї теми прописані в редакційних засадах Суспільного мовлення [33]. Також варто якісно добирати питання при розмові з людиною, яка постраждала від війни. Як зауважує нейробіологиня та журналістка О. Расулова, «Будь-яка травматична подія викликає асоціативний ряд, що може бути позитивним або негативним, залежно від подій, які запам'яталися. Увага працює вибірково, і ми запам'ятовуємо окремі деталі, що стають тригерами. Вони й запускають реакцію, що побудована на асоціаціях» [32]. Труднощі виникають також у документальному висвітленні емоційно важких тем у медіа завдяки фотографіям. Фоторедакторка В. Курчинська зазначає, що зі всіх фото варто обирати ті, що насправді важливі. «Пам'ятати, що фотографія може і має викликати емоцію, ставити складні питання, показувати страшну реальність. Але вона (фотографія – ред.) не має бути ілюстрацією насильства заради того, щоб просто вразити» [15]. Таким чином, документалістика, створена журналістами, характеризується виготовленням різноманітного хронікального контенту, заснованого на свідченнях, фото- та відеоархівах та ін. Їхня діяльність передбачає висвітлення історій людей в документальних матеріалах, використовуючи травмочутливий підхід, та передбачає слідуванню кодексу журналістської етики.

Отже, документалістика в науковому дискурсі означає офіційні документи, письмові чи надруковані матеріали, серед яких документальні свідчення, які можуть збирати журналісти. Специфіку документалістики науковці характеризують висвітленням реальних фактів, подій, свідченням осіб, що супроводжується ретельною роботою авторів з інформацією. Документальні матеріали стають одним з інструментів фіксації історичних подій, зокрема, в умовах війни росії проти України.

1.2. Документальні аудіоподкасти: структурно-композиційні особливості формату та виражальні засоби

Частиною документалістики в умовах війни стають аудіоподкасти (далі – подкасти). Їхній сплеск на українському аудіоринку відбувся після початку повномасштабного вторгнення. Термін подкаст утворений із двох слів – «iPod» і «broadcast», що дослівно перекладається як медіаплеєр від Apple та трансляція. Загалом подкастинг визначають як спосіб розповсюдження аудіопродукту, який можна завантажити для індивідуального відтворення, а також – як спосіб прослуховування. Зазвичай подкаст має провідну тему, спрямовану на нішеву аудиторію. Науковиця Г. Скуртул визначає подкаст як «повноцінний продукт медіаконвергенції, який поєднує в собі інформаційні технології (запис звуку), традиційну журналістику (контент) і маркетинг (просування і монетизацію)» [35, 180]. Його перевагу як аудіоформату дослідниця вбачає в тому, що він дає «можливість повторно звертатися до деяких моментів, повторно прослуховувати потрібні епізоди з метою об’єктивного осмислення й опанування важливих історичних подій» [36, 55].

Незважаючи на те що український аудіоринок ще недостатньо сформований, І. Гаврилук відзначає, що «крім платформ для подкастів, вони доступні на інтернет-медіа ресурсах, основу яких становлять тексти» [3, 72]. Подкаст, як формат, демонструє значний ріст популярності, який можна прослідкувати на стримінгових майданчиках Spotify, Apple Podcasts, Podcast Go, а також на відеоплатформі YouTube. За даними ресурсу Listen Notes: The Best Podcast Search Engine, в Україні станом на березень 2026 року доступні 3756 подкастів [60]. На думку Ю. Любченко, «авторами подкастів є переважно журналісти, яким бракує певного контенту в традиційних медіа і які прагнуть експериментів із новими формами. Тому вони ініціюють створення власного продукту, і тільки потім шукають підтримки серед однодумців або ж грантодавців, натомість для редакцій основною метою створення подкасту є залучення нової аудиторії» [21, 48–49].

За майже два з половиною роки їхня кількість зросла в півтора рази (2 544 подкастів було на платформі в жовтні 2023 року [цит. за 8]). Також, згідно з дослідженням Jacobs Media, зафіксували рекордно високий показник аудиторії, які слухають подкасти принаймні раз на тиждень – 33% у 2023 році порівняно з 21% респондентів у 2019 році [цит. за 61]. За словами директорки Sebto Д. Заржицької, подкасти стали популярними, бо їхня «природа – не відповідати мейнстриму, бо завжди існуватимуть теми, яким великі майданчики не захочуть давати голос. А подкасти дають змогу будь-якій людині сказати будь-що» [44]. Авторка аудіопроєктів додає, що до подкастів можуть бути упередження через стереотипне спрощення роботи у їхньому виготовленні та специфіку створення без звичного для аудиторії формату відео. Однак, як зазначає продюсер Sebto media А. Ткачук, можна показати людям потенціал подкастів, роблячи їх професійно: «досліджувати теми та працювати з дослідниками, які мають реальну експертність, а не прочитали дві статті перед записом» [44]. Серед журналістів закордоном подкаст також сприймають як продукт для нішевої аудиторії, необтяжений обмеженнями від редакторів та продюсерів, порівняно з іншими форматами. Науковець Б. Горнер зазначає, що створити подкаст – це спосіб «вираження інакшості, що є платформою для тих, кого не можуть почути серед своїх або для тих, хто знаходиться за межами спільнот радіослухачів» [56, 23].

Щодо споживання подкастів українцями однією з переваг аудіо порівняно з відео та текстами залишається те, що цей формат зближує людей зі спільними інтересами, легше знаходить «свого» слухача у певній ніші та створює більш тісний емоційний зв'язок людини з продуктом, який вона споживає, дозволяючи їй глибше розібратися в певній темі. Крім цього, українці обирають подкасти через зручність, оскільки випуски можна завантажити на девайс та поєднувати слухання з іншими справами. Також цей формат контенту допомагає залишатися в курсі новин під час обмеженого доступу до електроенергії та мобільного зв'язку через збройну агресію росії. Внаслідок цього, аудиторія надає перевагу подкастам, як формату споживання

контенту з початку повномасштабного вторгнення.

Стрімкі зміни українського ринку подкастів зумовлюють інтерес науковців до нього, проте документальні подкасти не ставали предметом досліджень. Наразі увага науковців прикута до загальних аспектів подкастингу: причин популярності, особливостей слухання та проблемно-тематичної поліфонії. Науковець О. Дмитровський виокремлює основні жанри подкастів: «аудіоблоги (аналог онлайн-щоденника), музика, техніка, комеді-подкаст, Couple Casts (особисте життя авторів), аудіокниги, освітні подкасти, інтерв'ю, новини, політика, радіовистави й радіошоу, кіно, спорт, ігри» [5, 92]. За дослідницею І. Гаврилюк, серед жанрів виділяють «бесіду-монолог (головна роль покладається на автора-співрозмовника, його індивідуальність, досвід, ерудицію, такі форми дозволяють слухачеві «говорити» з автором), бесіду-діалог (участь у таких програмах беруть два автори, або автор та запрошений гість, у такому випадку слухач є пасивним співрозмовником), та інтерв'ю. Також за науковицею, подкастери використовують для створення своїх програм такі жанри, як репортаж, документальний серіал та нарис» [3, 76]. На думку дослідниці Г. Царик, подкасти можна класифікувати за жанровими ознаками за формою: «монологічні (до яких належить повідомлення, бесіда, звіт, рецензія, коментар, постанова, розслідування, огляд оповіді, аудіоблоги, аудіокниги, відеоблоги, відеолекції, розслідування, екскурсії музеями); діалогічні (інтерв'ю, дискусія, кореспонденція, розслідування, репортаж, відеоблог) та групові (розслідування, репортаж, подкасти круглого столу, токшоу, пресконференції, театральні подкасти, новини, серійні історії, багатосюжетні подкасти, серіали), гібридні подкасти» [43, 71]. Журналістикознавиця Т. Булах, класифікуючи подкасти, розрізняє їх за формою повідомлення: (монологічні, діалогічні, полілогічні), за формою спілкування: (розповідь, інтерв'ю, бесіда, круглий стіл гібридні), та за форматом: (розмовні, наративні, перепрофільовані) [2, 208–209].

Натомість, оглядаючи тематику подкастів українського медіаринку науковиця О. Дубенська наводить статистику зі звіту дослідження Westwood

One, зазначаючи, що топ-10 найпопулярнішими її видами є: «новини/поточні події, комедія/гумор, розваги/попкультура, сторітелінг/драма, технології, спорт, освіта, здоров'я/фітнес, музика та бізнес» [8]. В іншій класифікації подкастів дослідниця Г. Царик розділяє їх на: «художній, науковий, освітній, політичний, журналістський, публіцистичний, мистецький, розважальний, гастрономічний, феміністичний, релігійний, ритуальний, професійний, спортивний... військовий та гібридні» [43, 71]. Зважаючи на реалії українського аудіоринку та його стрімкий розвиток з початку повномасштабного вторгнення продюсерка головної національної премії для подкастів Megogo Ю. Білоус визначає російсько-українську війну як наскрізну тему окремих епізодів чи не кожного з новинних подкастів в Україні. За дослідницею, «переважна більшість таких проєктів – адаптації радіоефірів чи текстових матеріалів у медіа, які так чи інакше стежили за суспільно-політичною ситуацією» [1]. Ю. Білоус також відзначає сплеск «створення окремих подкастів, що стосувалися російської агресії чи радянського минулого, яке залишило по собі чимало впливу; виготовлення аудіопроектів, які фіксували нашу дійсність тут і зараз... відчуваючи потребу в документуванні подій, у підтримці спільноти й у розмовах із тими, хто може пояснити, що з усіма нами відбувається; та подкастів про військових і від військових, розмови з якими записували безпосередньо з шансів або чекаючи на їхні відпустки чи ротації» [1]. Відповідно, тема війни стала наскрізною в подкастах українських авторів, зокрема, деякі з них записували свідчення людей, розмовляли про виклики через війну, створюючи документалістику.

Основною ознакою документальних подкастів є спиратися на факти, свідчення, архівні документи та джерела у його виробництві, робота з якими забезпечить правдиве висвітлення подій в аудіо, виключаючи всі художні елементи. Науковиця К. Майнцер, у своїй класифікації форматів подкастів виділяє два різновиди, у формі яких можуть створювати документальні аудіопроекти: «епізодичний, де кожен випуск – це окрема історія із всіма її злетами та падіннями, маловідомими фактами та несподіванками; та

сезонний, де одну історію розповідають у кількох епізодах протягом сезону» [58, 32]. Інший дослідник та подкастер Е. Ньюзум у своїй класифікації створює поділ всіх подкасти, крім навчальних, на дві великі групи, які називає балачки (розмови) та історії. Причому різновидами других науковець виділяє серійні історії, сезонні оповідки (обидва з яких повторюються з попередньої класифікації), а також визначає історіями багатосюжетні подкасти: «програми, які мають кілька епізодів, кожен з яких має кілька сюжетних ліній (або різні історії об'єднані спільними мотивами)» [28, 86]. Зважаючи на класифікації дослідників, ще одним важливим елементом документального подкасту є зосередженість на історії, яка формує наратив оповіді. У вищеперелічених видах подкастів, ця історія може бути спільною у всіх випусках, деталі якої розкриваються послідовно, або ж подкаст може складатися із наративу, який міститиме в собі не пов'язані між собою серії. Відповідно, ще однією ознакою документальних подкастів можемо визначити серіальність. Обидва дослідники у своїх працях відзначають, що такий формат є одним із найскладніших у виробництві та передбачає роботу із великим обсягом інформації, який пізніше трансформується в сценарій, що також можемо виділити в ознаку документального подкасту. Інший дослідник подкастів Г. Раз називає цю особливість *deer dive* – глибоким зануренням в тему: «Випуск подкасту, який досліджує тему чи подію на глибинному рівні, використовує багато матеріалу, подробиць та аналізує причини й механізми, що становлять основу оповіді» [цит. за 28, 98]. Будь-якому подкасту притаманні виражальні засоби, однак через підсилену наративну напругу цього формату, звукове оформлення стає одним із ключових елементів.

Отже, документальний подкаст – це аудіоформат, який поєднує журналістське дослідження реальних подій та явищ, щоб задокументувати реальність і донести її слухачам у формі історії. Йому притаманна заглибленість у тему (*deer dive*), наявність сценарію та серіальність. Виклад подій в епізодах відбувається у хронологічному порядку, що супроводжується доречним аудіорядом відповідно до теми.

У посібнику з інформативних та розслідувальних аудіодокументальних фільмів з платформи Journalism University визначено, що документальні подкасти розділяють на інформаційні та розслідувальні. Визначальною рисою інформативного документального подкасту є «розширення перспективи, пояснюючи більше в темі, ніж лише новину або кілька новин. У цьому продукті автори можуть використовувати кілька голосів – експерти, очевидці події або явища – які стають частиною детальнішого висвітлення, разом з оповіддю та звуком». Мета такого подкасту – давати більше контексту з теми та підводити слухача до неї. Натомість розслідувальні передбачають «пошук додаткової інформації: польові записи, дослідження, інтерв'ю з джерелами, роботу під прикриттям у разі потреби та аналіз документів і свідчень» [45]. Різниця полягає в тому, що в інформаційних документальних подкастах автори намагаються дати відповіді на питання, які виникають навколо вибраної теми про певну особу або явище, а в розслідувальних потрібна додаткова робота для цієї ж потреби та вони є складнішими у виробництві.

Виразальні засоби подкасту мають схожість із документальними програмами на радіо, яким характерний показ реальності через звукові фрагменти, діалоги, звуки, завдяки чому слухачам потрібно уявляти сцени. Науковиця Г. Скуртул пояснює такий розвиток «трансформацією радіопроєктів у циклічні продукти зі складною внутрішньою драматургією, композицією, продуманим музичним оформленням і підсиленою наративною історією» [36, 51]. За Д. Гетнетом, серед їхніх спільних ознак – принципи в аудіо, яких варто дотримуватись, створюючи такі програми та подкасти: «зберігати єдність теми, робити плавні переходи між частинами (завдяки звукам, підложкам, аудіофрагментам), збалансувати ці виразальні засоби, додавати заклик до дії (ставити вподобайки та писати коментарі), та зробити чіпляючий початок» [54,11].

На думку професора В. Лизанчука, «специфічні виразальні засоби радіо складаються з двох груп: Перша – це природні, натуральні виразальні засоби: а) усне слово; б) шуми (акустична характеристика подій); в) музика. До другої

групи виражальних засобів належить використання технічних можливостей – монтаж» [16, 66]. Дослідник також називає визначальними для сприймання радіоінформації силу звуку, висоту тону, тембр голосу, та інтонацію, розподіляючи звукові засоби на три групи: «тонові (зміна висоти голосового тону, що проявляється у мелодії мови), динамічні (розставлення і взаємна відповідність наголосів у висловлюванні та загальний динамічний суцільний хід виступу), кількісні (темп мови й пауза)» [16, 68]. Ці компоненти звукового мовлення впливають на враження, яке мовець справляє на оточення.

За словами науковця П. Мірошниченка, «комбінація формо- і стилетворчих виражальних засобів радіомовлення у конкретній програмі, що нерозривно поєднується з її тематикою та функціональним призначенням, є тим аудіальним кодом, який має адекватно «прочитати» слухач, задовольнивши інтерес до інформації та розваг як базовий у взаєминах із мас-медіа» [26, 20]. Зважаючи на це, кожна аудіопрограма має спонукати слухача до роздумів, налаштовувати його на емоційні переживання, оточувати його атмосферою та сприяти задоволенню від прослуховування. Дослідник В. Лизанчук також визначає, що музика, як виражальний засіб, використовується у специфічному зв'язку зі словом і шумами: «доповнює розповідь або несе в контексті додаткове змістовне навантаження. Якщо музика правильно підібрана за змістовим звучанням, вона підсилює його емоційний вплив, надає більшої виразності» [16, 70]. Монтуючи програму, журналіст створює відображення дійсності, яке впливає на слухача, таким чином, надаючи проблемі свою інтерпретацію завдяки вибору аудіофрагментів, їхньої тематики, тривалості, чергування тексту і музики.

На думку професора В. Лизанчука, для журналіста важливими є «документи, які виконують роль самостійного джерела інформації; теми майбутнього матеріалу; засобу перевірки даних, що зібрані за допомогою інших методів; способу попереднього ознайомлення з ситуацією, проблемою; методу збирання матеріалу» [16, 76]. Зокрема, підсилювати звук історичного документа можуть шуми, які служать звуковим фоном або є елементом

монтажу та окремим елементом виражальних засобів є документальні записи, що допомагають відтворити картину подій за реальними фактами. Дослідниця Н. Михайличенко виокремлює функції шумових і звукових ефектів: «визначення місця/часу дії, переміщення дії в часі й просторі, вираження емоційного характеру описуваної події та психологічного стану учасників події чи самого журналіста» [25, 263]. Натомість специфіка документального запису полягає в тому, щоб висвітлити певний момент від імені людини, що досягається в неповторності інтонації, своєрідності індивідуальної мовленнєвої манери людини, яка перебуває у певних умовах, що також передає звуковий образ місця, де вона знаходиться. Як визначає В. Лизанчук, «документалісти радіо широко використовують особливість людської свідомості, яка полягає в її асоціативності, що ґрунтується, зокрема, на звуковій пам'яті. Буває достатньо короткого, але точного сигналу, щоб оживити нагромаджені людиною враження. Достовірність звукового документа не викликає сумніву» [16, 76]. Отже, завдяки використанню виражальних засобів в подкастах можливо підсилити його емоційний вплив та підкреслити реальність фактів завдяки документальним записам з визначальних моментів, які стосуються теми.

Отже, документальний подкаст – це формат, який полягає у ґрунтовному журналістському дослідженні події чи явища, щоб задокументувати реальність і донести її слухачам у формі історії. Його структура досягається завдяки створенню наративного сценарію, у якому відбувається виклад подій з певної тематики, хронологічна послідовність розповіді, серіальність, наявність стиле- та формотворчих виражальних засобів. Для звукової теми характерне використання музики, зумів та документальних аудіовставок.

РОЗДІЛ 2

УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТИВНИЙ ПОДКАСТИНГ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ТЕМАТИЧНІ Й ФОРМОТВОРЧІ АСПЕКТИ

Попри те, що науковці досліджують різні аспекти подкастингу на українському медіаринку, вузькотематичні ніші, зокрема спортивний подкастинг, досі залишається поза увагою дослідників, що дисонує зі світовими трендами. Згідно зі звітом Cumulus media, подкасти про спорт входять до топ-5 тем, які найчастіше обирають слухачі, поряд із жанром «true crime», новинами, розважальними шоу та попкультурою [49]. За цим дослідженням, подкасти про спорт можуть бути ще популярнішими, оскільки через особливості подкаст-платформ, завантаження епізодів усіх аудіопродуктів не враховує кількості людей, які послушали подкаст разом з людиною. «Серед людей, які слухають щотижневі подкасти, 36% з них хоч раз слухали подкасти разом зі своїми дітьми, а 12% роблять це постійно» [49]. Аналізуючи український медіаринок, коментатор Віталій Волочай зазначає, що попри традиційне запізнення світових трендів (у спортивному подкастингу Україна відстає на 10 років) [30], з 2022 року в країні відбувся сплеск створення спортивних подкастів, які мають значний потенціал для розвитку галузі.

Незважаючи на зростаючу популярність подкастів про спорт, є брак системних розвідок щодо формотворчих особливостей сегмента. Задля того, щоб визначити, яких подкастів про спорт не вистачає на українському аудіоринку перед тим, як створити свій, робимо спробу каталогізації проєктів, які з'явилися після 24 лютого 2022 року. Після початку повномасштабного вторгнення подкастери, що продовжили записувати епізоди, у нових випусках намагалися підсумовувати результати, на яких зупинилися турнірні таблиці в різних видах спорту, оскільки внаслідок вторгнення рф достроково завершили всі чемпіонати, які тривали в Україні. Через це подкасти здебільшого не

записувалися – не було звичних спортивних подій, частина авторів мобілізувалася, дехто включився у волонтерську діяльність чи евакуювався і облаштувався на новому місці. Це стосується і фанатської спільноти, зокрема, футбольних вболівальників чемпіонату України, які масово долучалися до тероборони або лав ЗСУ. За кілька місяців ситуація змінилася: відбувся сплеск нових подкастів як реакція на адаптацію суспільства до реалій війни. Виникла потреба в контенті, що дозволяв би відволіктися або повернутися до звичних інтересів. Водночас через тотальну залученість до військових та волонтерських процесів в аудиторії поменшало часу на детальне відстеження новин, тож аудіоформат став зручним інструментом, щоб залишатися в курсі подій за умов обмеженого ресурсу. Крім того, пауза в національних першостях стимулювала інтерес до іноземних чемпіонатів. Відповідаючи на цей запит, частина авторів переорієнтувалася на закордонні турніри, що врешті призвело до кількісного та тематичного розширення ринку спортивних подкастів в Україні.

Після відновлення спортивних турнірів подкастери продовжили висвітлювати змагання, історії атлетів та аналізувати трансформації галузі, спричинені війною. Наприклад, проєкт «Базований Podcast» позиціюється як джерело оперативної інформації про здобутки українських спортсменів; водночас його команда активно займається адвокацією та збором доказів участі російських атлетів в окупації України. Деякі проєкти виникли як пряма реакція на події, що розгортаються з 24 лютого 2022 року. Серед них – цикл із п'яти епізодів «На своєму полі» Петра Троця (Urban Space Radio). Автор фокусується на історіях команд, які відновили роботу попри обстріли, акцентуючи на незламності й бажанні продовжувати шлях до спортивних висот. Також з'явилися формати з гостями, які рефлексують над наслідками вторгнення (подкаст «Втік з офісу»).

Динаміку сегмента наочно демонструє трансформація професійної премії «СЛУШНО», яку створили у 2021 році. Після сплеску розвитку українського аудіоринку 2022 року організатори перейшли від форматної до

тематичної класифікації, запровадивши номінацію «Найкращий подкаст про спорт». У різні роки в ній перемогали «Sporthub Єврофутбол», «chumaku» та «F1Podcast». Останній з них авторства коментатора Макса Подзігуна у 2025 році продемонстрував винятковий результат, здобувши перемогу ще у двох категоріях: «Найкращий незалежний подкаст» і «Подкаст року за версією слухачів».

Дослідниця Т. Булах [2, 14] пропонує жанрову класифікацію подкастів, поділяючи їх на інформаційні (повідомляють про новини та події) та аналітичні (передбачають оцінювання та коментування). Аналіз українського медіаринку крізь призму цієї класифікації свідчить, що більшість спортивних аудіопроєктів тяжіє саме до аналітичного типу. Така тенденція зумовлена генезисом формату, адже спортивному подкастингу передувала традиція коментаторських трансляцій із глибоким авторським розбором. До аналітичних можемо зарахувати аудіопродукт Дмитра Шарова «Олімпійський резерв», у якому автор разом із гостями пояснює тонкощі циклічних видів спорту на професійному та аматорському рівнях. Таку ж аналітичну спрямованість має подкаст «F1Podcast» Максима Подзігуна, у випусках якого автор пропонує оперативний огляд ключових подій, робить екскурси в історію спорту і відповідає на запити аудиторії. Натомість інформаційний сегмент на українському ринку представлений проектами вузької спеціалізації, як-от: «А весла де?» (веслування), «12×3» (бокс) та «Наші Янкі» (новини про українців у MLS). Ці подкасти фокусуються передусім на оперативному повідомленні новин у межах конкретних спортивних дисциплін.

Аналізуючи тематичну спеціалізацію, один із сегментів спортивних подкастів – подієві охоплюють змагання, які розгортаються в часі. У них автори розповідають про особливості гонок чи виступів на різноманітних турнірах, відповідно до календаря змагань, наприклад, Формули-1 («F1 Podcast» (М. Подзігун), «Formula Ukrainian» (М. Куц), «Проста Формула» (А. Бакуров, Д. Бойко). Крім висвітлення поточних подій у подкастах може бути детальний опис перебігу сезону з коментуванням та аналізом новин у певному

виді спорту: «Розбір падінь» (українська Прем'єр-ліга), «Кошик м'яч» (НБА, баскетбол), «Штатна ситуація» (НБА, НФЛ), «Тенісні віруючі» (теніс).

Окрему нішу займають подкасти, структуровані навколо життєдіяльності конкретних футбольних клубів або ліг: «Ревучий подкаст» («Челсі»), «Радіо Мюллер» («Баварія»), «Левенятко | Англійський футбол». Цікавим явищем є акцент на «українському сліді» в закордонних першостях, що простежується в проєктах «Truskawkowa piłka. Польський футбол з українським акцентом» та «Наші Янки – усе про українців у МЛС». Вузька тематична спрямованість дозволяє авторам чітко фокусувати контент на запитах конкретних спортивних спільнот. Це демонструють подкасти: «Чумаки» (біг), «Велоподкаст» (велоспорт), «А весла де?» (веслування), «12×3» (бокс), «Пляжкаст» (пляжний волейбол). Водночас на ринку аудіоподкастів є і мультидисциплінарні проєкти, які не обмежуються однією спеціалізацією та записуються універсальними медіастудіями чи професійними журналістами, як-от «Базований Podcast» та «Sporthubmedia».

За рівнем професіоналізму Т. Булах [2, 14] виокремлює професійні та аматорські проєкти. До професійного сегмента належать подкасти журналістів, які оперують статистикою, фахово аналізують результати та пропонують експертне коментування подій. Натомість аматорські подкасти часто створюють тренери з бігу чи фітнесу, які допомагають аудиторії підтримувати фізичну форму в умовах війни або використовувати спорт як засіб психологічного розвантаження. Прикладами таких проєктів є «GymKast», «Just run» та «Низький пульс». До журналістських професійних проєктів на українському ринку зараховуємо подкасти: «Коментаторська» (О. Мандзій, С. Захарченко), «Точимо леза. Подкаст про фігурне катання» (І. Мушинська, К. Макаревська), «Нестріляючий лижник» (А. Сухецький), а також мультидисциплінарні й нішеві проєкти за участі В. Волочая, І. Мушинської, І. Бойка, Ю. Шевченка («White Circus», «Єврофутбол»). Особливістю цих подкастів є залучення професійних атлетів як запрошених гостей, що дозволяє доповнити аналітику ведучих ексклюзивними інсайтами

про «спортивні залаштунки». Цей формат успішно реалізують «Перший тенісний подкаст» (О. Черненко, С. Конторчик) та «Біжи стрибай» (І. Мушинська, В. Волочай, О. Мандзій).

Натомість американський подкастер Е. Ньюзум [28, 86], класифікуючи аудіопродукти, керується способом їхнього створення і виокремлює: балачки та історії. Серед балачок дослідник виокремлює подкаст-тираду (монолог), подкаст-інтерв'ю (запитання та відповіді), подкаст-бесіду, а серед історій – сезонні оповідки (одна історія, яка триває кілька випусків, нашаровуючи деталі), серійні історії (сюжетно не пов'язані історії в межах одного сезону, порядок яких є неважливим) та багатсюжетні подкасти (із кількома сюжетними лініями в одному епізоді). На українському аудіоринку до подкасту-монологу можна віднести: «Нестріляючий лижник» (біатлон), «F1 Podcast» (Формула-1), «12×3» (бокс). У категорії подкастів-інтерв'ю помітними є проекти «Олімпійський вогонь», «HeProBig», «run FOR fun» та «Давай з понеділка!». Водночас до подкастів-дискусій, де контент будується на живому обговоренні теми кількома спікерами, належать: «Сичарня» (футбол), «Думки диванного експерта» (теніс, футбол), «З понеділка!» (аматорський спорт) та «Подкаст UA-Футбол».

За словами В. Волочая, в українському сегменті домінує подієвий подкастинг, водночас відчувається дефіцит історій, аудіосеріалів, документальних проєктів та продуктів, зосереджених на конкретних чемпіонатах (наприклад, про Лігу 1, де виступає українець Ілля Забарний) [30]. Коментатор зазначає, що поширеною практикою в іноземних подкастах про спорт є залучення професійних атлетів, щоб розповісти більше деталей про атмосферу в командах під час підготовки до чемпіонатів. Це дозволяє отримати більше ексклюзивних інсайтів для подкастів, наприклад, деякі з них створюють безпосередньо у футбольних клубах, роблячи інтерв'ю зі спортсменами або ж зосереджуючись на подіях національних чемпіонатів. А також В. Волочай зауважує, що у світі є тренд на те, щоб гравці ставали ведучими спортивних подкастів [30]. На українському медіаринку виходив

один із сезонів подкасту «Dream bigger», де в кількох випусках співведучою стала бронзова олімпійська призерка, художня гімнастка Ганна Різатдінова.

Окремим форматом вирізняють наративні подкасти, які пропонують комплексне висвітлення певного явища чи події, де коментарі учасників та експертів інтегровані в цілісну історію. Наративні подкасти є складнішими у виробництві, проте вже представлені на українському аудіоринку. Серед спортивних подкастів одним із перших зразків цього жанру став реаліті-подкаст «Виклик» від Суспільного Мовлення, створений у 2021 році [22]. У ньому бігунка Катя Ніколенко готується до півмарафону під наглядом тренера Сергія Попова, а динаміка підготовки та інтрига щодо фінального результату формують наративну напругу. Крім того, через наратив автори реконструюють архівні історії, що простежується в спецвипусках «F1 Podcast Club», де ведучий М. Подзігун розповідає про найкращих пілотів чемпіонатів різних сезонів, скандали у Формулі-1 та визначні Гран-прі. Натомість документальний складник на українському медіаринку представлений спецпроектами, що досліджують конкретні змагання впродовж тривалого часу або ж зосереджуються на історії виступів українців у певному виді спорту. Серед них варто виділити подкасти: «Спортивний вайб: Зимова олімпіада» (про історії українців на Олімпійських іграх напередодні 2026 року), «Український біатлон: історії успіху» (найкращі виступи українців на Кубку світу) та серію випусків проєкту «Наші 30. Жива історія» з трьох епізодів «Як незалежним став український спорт?» (присвячені становленню незалежного спорту України).

До того ж, порівняно з іноземним медіаринком, українські журналісти створюють подкасти про спорт разом з тим, що мають іншу роботу. Через розвиток іноземного аудіоринку, зокрема, фінанси від реклами та монетизацію від подкастів, автори можуть зосередитися на створенні лише одного продукту, якому вони можуть присвятити час, як основній роботі. Натомість на іноземному медіаринку журналістські подкасти про спорт створюють при медіагігантах, таких як ESPN (Inside the NBA, The Matt Barrie Show, Chiney

Today, Get Up), BBC Sport (F1: Chequered Flag Podcast, Rugby Union Weekly, Tailenders), Associated Press (On Football with AP's Rob Maaddi) та The Guardian (Guardian Ashes Weekly podcast, Women's Football Weekly Podcast, Guardian Football Weekly Podcast). На іноземному ринку за результатами досліджень метрик наприкінці XX століття, зазначали, що деякі спортивні події – Олімпійські ігри, чемпіонат світу, Супербоул – утримують велику аудиторію. Як йдеться у дослідженні про споживацькі звички спортивної аудиторії: «Часом програми дивляться з інтенсивністю, але іноді ніхто в кімнаті взагалі не звертає на них уваги. Люди прасують, читають, користуються пілососом, грають на флейті, танцюють, цілуються та сплять» під час прослуховування спортивного контенту» [65, 222].

Залучення аудиторії до спорту сприяє розвитку вболівальницької культури серед нації. Процеси, через які люди стають спортивними фанатами, споживачами спортивних продуктів та ідентифікують себе з певними командами, не виникають спонтанно та над цим працюють медіакорпорації. Це стається через індивідуальні та соціальні психологічні процеси. За теорією Модель психологічного континууму (PCM) науковців Д. Фанка та Д. Джеймса до фанатизму людина проходить шлях від стадії усвідомлення (знання про те, що певна команда існує) до привернення уваги до неї (визначення цікавості до неї). Після цього людина може перейти до прагнення обирати цю команду з-поміж інших та споживати контент неї (стадія прив'язаності) та, фінально, щоб зафанатити, потрібно опинитися на стадії відданості (дуже позитивного ставлення до певної команди) [65, 27]. З дослідження створення аудиторії ESPN, контент медіагіганту створює усталений наратив прив'язаності до спорту, щоб зацікавлювати найбільшу аудиторію США, перетворюючи частину з них на фанатів. «ESPN також є авторитетним спортивним медіа, знайомим неспортивним спільнотам, тому його, ймовірно, використовуватимуть випадкові відвідувачі та спортивні вболівальники, що робить його репрезентаційні практики переконливими для широкого кола спільнот» [48, 165]. В Україні глобальним майданчиком для споживання

спортивних подій та новин, подкастів намагається стати Суспільне Мовлення, яке завдяки багаторічному досвіду та експертизі транслює та створює контент не тільки про найбільші світові події, Олімпійські ігри та ЧС, а й відкривати для аудиторії нові види спорту, зокрема заїзди скелетону та біатлону на етапах Кубка світу, змагання зі стрибків у висоту не лише Діамантової ліги, а й Континентального туру. Як зазначає шеф-редактор «Суспільне Спорт» та керівник спортивного мовлення НСТУ О. Мандзій: «Якщо ти нічого, крім футболу, не показуєш на жодних платформах (мова не лише про Суспільне), складно говорити про популярність інших видів спорту. Ми пробуємо працювати й з менш популярними дисциплінами, де буде інтерес до українських спортсменів. І бачимо, як цифри ростуть. Тут працює синергія, додана вартість: ми привчаємо аудиторію до перегляду, бо регулярно транслюємо спорт. Та даємо додатковий контент, щоб люди лишалися після трансляції» [12]. Медіа зосереджується і на створенні подкастів: «Коментаторська», «Біжи стрибай», «Спортивний вайб: Зимова Олімпіада», «Мундіаль-2026: Подача-передача».

Отже, повномасштабне вторгнення зумовило інтенсифікацію кількісного та якісного зростання українського спортивного подкастингу. Реагуючи на суспільний запит, автори трансформували цей сегмент із суто інформаційного в глибоко аналітичний та рефлексивний. Ключовою тенденцією періоду стала професіоналізація контенту: залучення атлетів як постійних експертів дозволило медіапродуктам вийти за межі констатації результатів, пропонуючи слухачам ексклюзивні інсайти та розуміння внутрішніх процесів у спортивних інституціях. Водночас виокремилися два стратегічні напрями рефлексії: частина проєктів фокусується на адаптації українського спорту до реалій війни, тоді як інша задовольняє потребу в ескапізмі та міжнародній експертизі через аналіз іноземних чемпіонатів.

РОЗДІЛ 3

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ АВТОРСЬКИЙ АУДІОПОДКАСТ «ЗА МЕЖЕЮ ЗМАГАНЬ»

3.1. Концепція авторського аудіопроєкту

Під час повномасштабного вторгнення журналісти створювали проєкти, щоб показати наслідки війни. У цих матеріалах автори розповідали про тих, хто постраждав від вторгнення, документували злочини росіян проти них, висвітлювали історії людей, які стали голосом своїх громад, допомагали іншим, мали особливий досвід проживання вторгнення. Однак на українському медіаринку бракує проєктів, у яких розказують про труднощі, з якими зіткнулися спортсмени з початку «великої війни». Цю тему висвітлювали на початку вторгнення в телесюжетах та новинах в інтернет-виданнях, реагуючи на спортивні інфоприводи. Попри це створення матеріалів на соціальну тематику для всеукраїнських медіа не передбачає спеціалізації на спорті. Варто зауважити, що натомість основною задачею спеціалізованих спортивних ЗМІ є висвітлювати виступи українських спортсменів на турнірах та фіксувати їхні результати на змаганнях, а не створювати матеріали про вплив викликів війни на спортсменів.

Відтак після нападу рф на Україну відбулося зростання потреб аудиторії із запитом на новини щодо підготовки спортсменів до змагань в умовах війни та викликів, яких вони зазнають через вторгнення, що зумовило більше інтересу до цієї теми. Як наслідок – журналісти почали створювати матеріали про це на сайтах зі спортивною спеціалізацією. Такі новини почали публікувати інтернет-видання, серед яких: «Спорт Уа», «Чемпіон», «Трибуна», «Суспільне Спорт», «Football UA», «ISport UA». Наприклад, на Суспільне Спорт висвітлювали новини про українську бігунку Анну Рижикову, яка розповіла про погрози від російських атлетів; гравців НБА

Святослава Михайлюка й Олексія Леня, що створили фонд для допомоги постраждалим від війни українцям; паралімпійців, які вийшли на акцію протесту проти війни; титулованого українського параканойста Сергія Ємельянова, який ухвалив рішення продати золоту медаль Олімпіади в Токіо для підтримки армії; екстремця збірної України Владислава Ващука, який розповів про облогу Гостомеля, та про українського легкоатлета Андрія Проценка, який після 40 днів окупації вибрався з Херсонщини [41]. Однак на українському медіаринку не вистачає контенту про те, що переживали українські спортсмени в перші місяці війни, у якому висвітлювався б досвід не одного, а кількох спортсменів.

На нашу думку, поява матеріалів про труднощів, з якими стикнулися українські спортсмени через вторгнення, забезпечить додаткове інформування зацікавленої аудиторії та допоможе створити більш комплексне висвітлення підготовки до змагань атлетів. Важливо, що це сприятиме розумінню того, з чим стикаються професійні спортсмени – як наслідок, підсилить інтерес слухачів до їхніх виступів та зацікавленість у перегляді змагань.

Найбільш вдалим форматом для того, щоб висвітлити історії українських атлетів у перші місяці війни, та виклики, з якими вони зіткнулися, визначено документальний подкаст. Його жанр за класифікацією К. Майнцер встановили як документальні епізодичний/серійний аудіопроєкт, для якого характерне висвітлення у кожному випуску окремої історії, які загалом стосуються спільної теми, однак їхня послідовність не має значення. Виклад подій за формою повідомлення, за Т. Булах, є монологічним, за формою спілкування подкаст є розповіддю, а за форматом – наративний. За тематичною класифікацією подкаст визначено як спортивно-воєнний: зважаючи на ключову тему спорту в проєкті та те, що він містить контекст опису подій війни та впливу повномасштабного вторгнення через свою специфіку. З урахуванням потреб інформаційного простору, розроблено концепцію такого проєкту.

Одним із перших завдань під час розробки проєкту є придумати його

назву. Неймінг подкасту є важливим задля впізнаваності, оскільки такі продукти знаходять, асоціюють та запам'ятовують за його назвою. Дослідниця К. Майнцер зазначає, що «для вдалого неймінгу, по-перше, варто подивитися вдалі назви інших подкастів, по-друге, підібрати лаконічний та зрозумілий варіант, по-третє, зробити так, щоб назва передавала зміст подкасту» [58, 47–48]. Для авторського аудіопроєкту обрали назву «За межею змагань». Її концепція полягає в тому, щоб бути на змаганнях, але розказувати те, що відбувається за їхньою межею – труднощі, які долають спортсмени з початку вторгнення. Назва відображає тему викликів, що постають перед українськими атлетами під час війни, та складається з лише трьох слів, тож є лаконічною. Іншими варіантами були «Торкнеться змагань», «За обрієм спорту», «Гра триває» та «Поза грою», однак вони були відкинуті як менш відповідні концепції. На нашу думку, назва «За межею змагань» найбільше відображає тематику та зміст аудіопродукту. Згідно із задумом, авторкою подкасту є жінка, яка досліджує вплив війни з початку повномасштабного вторгнення на український спорт та розповідає для своїх слухачів те, що дізналася з цієї теми.

Для того щоб професійніше описати виклики перед спортсменами під час війни у форматі аудіо, варто поєднати у подкасті дві теми: спорту та повномасштабного вторгнення, створюючи проєкт на основі документальних подій. Відповідно до цього, для ознайомлення із форматом, при розробленні концепції провели моніторинг кількох документальних подкастів на українському медіаринку неспортивного спрямування із визначенням їхньої тематики. Серед них можемо виділити аудіопроєкти «Не та людина» від The Ukrainians (історія про чоловіка, якого засудили за чужі злочини) [20], «Back to the roots» від Української правди (про життя діячів української культури) [18] та «Я іду тебе шукать» від Sebto media (про те, як працюють журналісти-розслідувачі) [11]. Натомість у подкасті «24.02. Реконструкція» від Української правди розповідають про події, які сталися в перший день вторгнення з високопосадовцями на основі інтерв'ю з ними, задокументувавши ці моменти [34]. Щоб унеможливити повтори тем в

епізодах, розглянули приклади спортивних подкастів про український спорт під час повномасштабного вторгнення, схожих на наш, та виявили аудіопроекти «На своєму полі» Петра Троця від Urban Space Radio про те, як «команди продовжують свій шлях до спортивних висот навіть за умов постійних російських обстрілів» [42] та «Play on: How football returned to Ukraine» Андрія Тодоса від The Story про те, як змінився футбол за півтора року з початку повномасштабного вторгнення [64].

Враховуючи вже висвітлені аспекти теми в інформаційному просторі, у концепції проєкту визначили опис «За межею змагань», як подкаст про виклики війни, з якими зіткнулися українські спортсмени під час повномасштабного вторгнення. Як йдеться в описі до проєкту: «Загроза життю, обстріли КАБами, знищення стадіонів та домівок атлетів ускладнюють і без того непросту підготовку спортсменів до турнірів. У цьому подкасті ви дізнаєтеся, що відбувається за межами змагань: про що переживають атлети через вторгнення та, як це впливає на їхні тренування перед турнірами та вирішальні виступи» [10].

Метою подкасту визначено розповісти про проблеми в спорті, які частково чи опосередковано виникли внаслідок повномасштабного вторгнення (а також, про явища, які виникли через вплив на спорт через війну); вони недостатньо висвітлені в медіа, але мають вплив на теперішнє та майбутнє українського спорту. Аудиторія спортивних медіа знає про ці проблеми, читає окремі новини, але їй складно зібрати багато даних з певної теми. Враховуючи потреби слухачів, випуски подкастів міститимуть історії атлетів про період з початку повномасштабного вторгнення. В епізодах передбачено підкреслення цих подій за допомогою документальних вставок, які підтверджують та відображають події, що трапилися. Тема висвітлення викликів перед українськими спортсменами під час війни передбачає залученість великої кількості джерел та написання сценарію, притаманного наративним подкастам. Для того щоб слухачі краще сприймали інформацію, важливо подавати її, розділяючи виклад історії на тематичні блоки, які

складаються із сцен.

Подкаст «За межею змагань» має концепцію сезону, що складається із семи епізодів. Хронометраж кожного з них складає в середньому від 15 до 20 хвилин. У випусках запланували теми про 1) навколоспортивні проблеми, з якими стикнулися спортсмени через напад росії на Україну в перші три місяці вторгнення; 2) зруйновану спортивну інфраструктуру через обстріли та ракетні атаки рф, внаслідок яких неможливо продовжувати займатися на пошкоджених аренах; 3) привернення уваги до війни на міжнародних спортивних аренах акціями підтримки українців упродовж чотирьох років вторгнення; 4) як українські спортсмени та вболівальники демонструють свою позицію у війні з 2014 року та дотепер; 5) українізацію спорту внаслідок вторгнення; 6) як в Україні зародився адаптивний спорт (висвітлення історії Ігор Нескорених, виступів українців на Паралімпіадах, Дефлімпійських іграх, а також яким є ветеранський спорт усередині країни) та 7) меморіалізацію вбитих атлетів (про фонди та ініціативи, які працюють над тим, щоб пам'ятали вбитих українських спортсменів з початку повномасштабного вторгнення). Важливо, що задум авторського проєкту має структуру закріплення на найважливішій темі щодо наслідків повномасштабного вторгнення для спорту: загиблих людей, яких вже не повернути. В останньому випуску розширено тему важливості збереження пам'яті вбитих спортсменів після того, як про це частково розповідали в першому епізоді.

Цільова аудиторія проєкту – українські вболівальники різних видів спорту, професійні та аматорські атлети, тренери, люди, які хочуть дізнатися про вплив нападу росії на Україну на спорт та слухачі, які не цікавилися цією темою раніше. Як зазначає Е. Ньюзум, є закономірність про різницю між авторами й слухачами: «Ви маєте цю інформацію, а вони хочуть цю інформацію отримати. У вас є історія, яку можете розповісти, а вони хочуть почути її» [28, 62]. Зважаючи на це, спортивні вболівальники також можуть мати інтерес до прослуховування такого подкасту, щоб почути ще один погляд на цю тему, попри обізнаність у тому, яким було повномасштабне вторгнення

для спортсменів. Оскільки тематика подкасту про спорт під час війни цікавить багатьох, основною задачею визначили привернути увагу конкретного сегмента цільової аудиторії – тим, які раніше не цікавилися цією темою, однак хочуть дізнатися основні події, які відбувалися з атлетами під час війни. Цим слухачам притаманно те, що вони можуть не дивитися змагання, але зважають на реальність війни, у якій живуть, та хочуть заповнити «білі плями» у своєму розумінні про те, яким було вторгнення для спортсменів.

Створюючи подкаст на спортивну тематику, зважаємо на тенденції у світі, де збільшується цікавість до жіночого спорту та орієнтування на жінок як важливу цільової аудиторії. Як йдеться у звіті Nielsen за 2018 рік: 84% спортивних уболівальників будь-якого виду зараз цікавляться жіночим спортом, тоді як дослідження Gallup показало, що 51% жінок загалом кажуть, що вони є спортивними фанатами. «Приблизно кожен третій уболівальник у світі майже будь-якого виду спорту – жінка. І все ж лише 11% жінок працюють над темами, які задовольняють потреби близько 50 % спортивних уболівальниць, а в клубах і лігах цей інтерес міг би легко зрости, якби ми змогли задовольнити їхні інтереси, бажання та вимоги» [цит. за 62]. Спираючись на ці цифри, припускаємо, що фанатська культура серед жінок в Україні також має потенціал до того, щоб розвиватися, однак для цього не вистачає більшого проговорення їхніх історій у спорті. Щоб орієнтуватися на жінок, як групу цільової аудиторії, стежимо за тим, щоб висвітлювати події в епізодах подкасту не лише з чоловічої оптики, згадуючи досвід спортсменів, а звертатися до історій про атлеток, тренерок та арбітринь. Зокрема, у першому епізоді описуємо, яким було вторгнення для юніорської команди фехтувальниць Катерини Буденко, Аліни Полозюк, Світлани та Ольги Сопіт, відзначаємо протест грати з росіянками під національним прапором тенісистки Еліни Світоліної та розповідаємо про виклики в роботі українських рефері Катерини Монзуль, Марини Стрілецької та Ірини Петрової (ДОДАТОК А). Цим подкастом хочемо стати одним із контактів для аудиторії із новою темою, щоб виявити їхню цікавість до неї та відкрити для більшої кількості

слухачів різноманітні види спорту.

Також важливим для проєкту є візуальне оформлення, яке відображає тему та додає подкасту впізнаваності. У «За межею змагань» обкладинка створена завдяки ШІ ChatGPT, щоб повністю пропрацювати маленькі деталі та зберегти її у хорошій якості. Обкладинка подкасту ґрунтується на концепції подкасту про виклики перед спортсменами через війну. На ній дівчина сидить спиною до слухачів і дивиться на вирву на футбольному полі прямо перед воротами [10]. Цей образ запланований, як збірний серед дівчат, які цікавляться футболом або іншим видом спорту, щоб слухачки могли впізнати в ній себе: вона може бути футболісткою, рефері, вболівальницею або атлеткою іншого виду спорту, яка приходить тренуватися на це поле. На передній план кадру також винесені три папери, якій належать цій дівчині: на першому з них статистика матчу між одеськими «Сістерс» («SeaSters») та уманськими «Пантерами», команди яких заснували після початку війни, а вони вже грають у Вищій лізі. Також на обкладинці серед речей головної персонажки лежить фотокартка футболістки, яка має символізувати рольову модель для неї.

Отже, концепція авторського подкасту «За межею змагань» полягає у розповіді про виклики, які виникли перед українськими спортсменами внаслідок війни. Метою аудіопроекту є розкрити проблеми, яких зазнають спортсмени на шляху до змагань, – які недостатньо висвітлені в медіа, але мають вплив на теперішнє та майбутнє українського спорту. «За межею змагань» висвітлює теми руйнування спортивної інфраструктури, акції підтримки українських спортсменів у світі та важливості збереження пам'яті вбитих спортсменів, що вирізняє проєкт з інших представлених подкастів на медіаринку у схожій тематиці. Аудіопроект складається із семи випусків та розрахований на цільову аудиторію спортивних вболівальників та слухачів, які хочуть зрозуміти, якими стали реалії війни для спорту.

3.2. Структура та виражальні засоби подкасту «За межею змагань»

Важливим етапом у створенні подкасту «За межею змагань» є визначення його структури. Особливістю прослуховування випусків на подкаст-платформах є важливість яскравого моменту на початку кожного епізоду. Це передбачає привернення уваги слухачів, щоб збільшити утримання аудиторії, що впливатиме на алгоритми, збільшуючи популярність продукту. Відповідно до цього, структурою кожного епізоду визначили:

1) вступ. Подкаст розпочинається зі звукової вставки, яка характеризує визначний момент випуску та, за можливості, створює кульмінацію. Одразу після аудіофрагменту починається начитування, у якому пояснюється, що щойно слухачі почули, підводячи їх до основної теми випуску.

2) інтро (звуковий вступ). Кожен випуск подкасту містить у собі спеціальну частину зі звуків зі спортивних змагань, після чого слідує привітання, представлення ведучої та повторюваний фрагмент, у якому пояснюємо про що цей подкаст: «Вітаю, мене звуть Марія, з вами подкаст «За межею змагань» про виклики перед українськими спортсменами та спортсменками під час повномасштабного вторгнення. У випусках ви почуєте про життєві проблеми, які виникли через війну та впливають на українців на міжнародних та домашніх аренах, на їхні тренування та результати на змаганнях». У цій частині ведуча анонсує ключові теми; заохочує до прослуховування; пояснює, про що дізнаються слухачі після завершення епізоду;

3) основна частина. У ній розкривається тема епізоду, яка складається із кількох сцен вибраних подій, які стосуються історії. Ведуча викладає події з теми та пояснює ключові деталі для їхнього розуміння, які висвітлюють тему;

4) заклик до дії. Основну частину випуску перериває прохання підписатися на подкаст та поставити лайк, епізоду який аудиторія слухає. Після цього продовжується виклад основної інформації, (за можливості виходячи на кульмінацію) та відбувається перехід до заключної частини

5) ауто (звукове завершення). Наприкінці випуску немає підсумків для слухачів, оскільки, за концепцією, ведуча розповідає цілісну історію, нашаровану з певних моментів, у яких немає фіналу, адже вторгнення продовжується. Усі корисні посилання, які авторка згадувала під час випуску, залишаються в описі, а ведуча уникає порад, адже є тільки спостерігачкою викликів вторгнення перед українськими спортсменами, як і її аудиторія. Епізод закінчується коротким абзацом «Світ досі може бути несправедливим до важливих рішень через війну та не розуміти проблем, з якими стикаються українські спортсмени внаслідок вторгнення. Однак про виклики в спорті перед українцями через війну важливо пам'ятати, висвітлюючи не лише спортивні досягнення. Українці продовжують змагатися на міжнародних аренах, дебютувати в нових видах спорту та здобувати нагороди. Гра триває, українці тренуються та змагаються попри все, підтримаймо своїх! Ви послухали перший епізод подкасту «За межею змагань», дякую за те, що лишилися до кінця і почуємося в нових випусках». Ця частина створена постійною у випусках, щоб створити асоціації із проєктом «За межею змагань», кожен з випусків якого завершується на цьому моменті.

Епізоди складаються із блоків, а блоки містять сцени, під якими розуміємо певні ситуації, які описуємо – моменти, які формують єдність часу, місця та дії. Як зазначав Е. Ньюзум, «чудові історії в аудіоформаті містять сцени, які дають змогу виділити найприкметніші деталі. Без добре продуманих сцен годі уявити історію, що її розповідають слухачам, адже до такого інструмента оповідачі вдаються відтоді, коли почали розповідати історії на радіо... Сцени містять картини, які існують лише в уяві слухача, однак спонукають уявляти його певні місця (де все відбувається) та дії (що відбувається)» [28, 150]. Також в роботі над подкастом ми адаптували до нього принцип А. Лукіча, який зазначає, що в роботі над сценарієм фільму мистецтвом є «надати своїй чи чужій історії форму, вибрати саме ті 70–120 сцен, які втримають увагу глядача протягом півтори години» [19, 41]. Зіставляючи хронометраж із подкастом, вирішили зупинитися на близько 7–

10 сценах для одного випуску. Наприклад, у стартовому епізоді про перші місяці вторгнення для українських спортсменів в кількох різних сценах розповідаємо про: паралімпійців на Іграх-2022, біатлоністів під час вторгнення, загиблих атлетів, футбольних арбітринь, українську пару фігуристів, Ігри Нескорених, спортсменів у Збройних Силах.

Важливим для того, щоб передавати атмосферу в розповіді епізоду подкасту, є використання виражальних засобів. Цілісно продумане звукове оформлення епізодів допомагає покращити враження, встановити відповідний настрій, які потрібні для сприйняття змісту. Для подкасту «За межею змагань» використовуємо виражальні елементи, які, за класифікацією В. Лизанчука, мають поділ на формотворчі (до яких належить мовлення, музика, шуми та документальні записи, що зроблені поза студією) та стилетворчі (технічний та творчий монтаж, перебивки) [16, 66].

При створенні подкасту визначальним є запис голосу, який потрібно проводити в максимальній тиші, без шумових подразників. Однак, щоб не відбувалося сильної ревербації при відбиванні звуку в порожній кімнаті, потрібно облаштувати місце записів м'якими поверхнями, які поглинатимуть звук, наприклад, проводити запис під ковдрою або використовуючи, як підставку під диктофон, рулон із сухими серветками. За умови запису без додаткових шумів, із голосом буде легше працювати на етапі монтажу, однак також варто слідкувати за тим, щоб повністю вимовляти всі звуки, тримати потрібний тон голосу.

Працюючи із голосом для запису, звертаємо увагу на тонові, динамічні, кількісні звукові засоби. Для сприймання інформації слухачами, у подкасті зважаємо на інтонацію, висоту тону та тембр голосу (тонові). При записі «За межею змагань» ми облаштували відповідне місце, яке забезпечило «чистий» запис голосу майже без шумів та начитали випуск кілька разів, щоб, тренуючись, створити потрібну інтонацію та тон голосу для всього випуску. При цьому при остаточному начитуванні ми голосом виділяємо певні слова, наголошуючи на них, щоб привернути увагу аудиторії до найважливіших

моментів випуску (динамічні). Також звертаємо увагу на доречність інтонацій, які мають відповідати настроєвості фрагмента сценарію та використовуємо паузи наприкінці речень, наприклад, описуючи трагічні моменти, не пришвидшуємо темп, щоб дати можливість слухачам чітко почути інформацію, та робимо паузи, щоб був час осмислити сказане (зокрема, у частині про вбивства українських спортсменів росіянами та моменті з хвилиною мовчання для вшанування пам'яті в першому епізоді подкасту).

Для музичної теми використовуємо підложки, які згенеровані штучним інтелектом. Щоб підсилити емоційний вплив від розповіді про виклики перед атлетами внаслідок вторгнення, визначили, що потрібна нейтральна, не радісна й не сумна, спокійна музика, яка не перебиватиме запис голосу, однак у ній також мають бути біти, які змінюють частоту, щоб розповідь не здавалася надто плавною. Мелодії можуть бути дуже емоційними, але не мотиваційними, оскільки концепцією не визначено, що в подкасті розказуємо лише про перемоги. Відповідно до цього опису створюємо запити на створення музики у штучному інтелекті Suno та отримуємо три підложки, які підходять для випусків, створюючи додаткове змістове навантаження. Основною для випуску залишаємо композицію «Продовжити рухатися вперед», для додаткових переходів використовуємо «Нейтральний спортивний подкаст-бекграунд», а іншу – найтихішу підложку без назви, відбираємо, щоб надати виразності в складних частин епізодів та тих, у яких треба загострити увагу аудиторії.

Щоб передати документальність аудіопроєкту, використовуємо інші формотворчі засоби – цитати спортсменів, аудіофрагменти з новин, шуми, які відображають реальність. Основним джерелом документальних звуків вважаємо архівні вставки визначних моментів українського спорту з 2022 року, які шукаємо на сайтах національних федерацій, у ютуб-трансляціях міжнародних змагань, де виступали українці та відбулися визначні події; завдяки перегляду інтерв'ю спортсменів, ютуб-каналів спортивних федерацій, контенту спортивних медіа про вплив війни на спорт (зокрема, спеціальних

репортажів від Суспільне Спорт). Також для аудіопроєкту про спорт вдалим рішенням є використання фрагментів з архівів Суспільне Медіатека [38]. Через обмеженість тематики першого епізоду лише трьома першими місяцями вторгнення, розширюємо пошук звукових вставок в соцмережах федерацій та телеграм-каналах спортивних медіа, які викладали відео з українцями з того періоду (вирізані із трансляцій певних змагань). Зокрема, для першого сценарію використали вставки, як: кричать фанати в підтримку України під час матчу Романа Яремчука в «Бенфіці» 27 лютого (взято з Football UA), про те, як тенісистка Еліна Світоліна розповіла, що переведе на потреби української армії всі зароблені кошти на турнірі у Мексиці (взято з 24 канал Спорт), вболівальники 26 лютого кричать у підтримку Віталію Миколенку (взято з Бомбардир). Також для пошуку тематичних аудіофрагментів на спортивну тематику з потрібних для нас інфоприводів використовуємо інтернет-ресурс «Filmot», який на основі штучного інтелекту дозволяє знаходити потрібні слова у відеороликах на YouTube. Це допомагало, щоб знайти точну цитату або ж контент стосовно певної події, зокрема, шукали на ресурсі фрагменти для другого епізоду із переліком заголовків про руйнування та пошкодження стадіонів (ДОДАТОК В). Підсумовуючи, використовуємо ці документальні аудіовставки, щоб створити атмосферу, яка правдиво змальовує дійсність з усіма найдрібнішими деталями та, як наслідок, додає розповіді контексту, глибини та підтверджує реальність проблем, які постають перед атлетами.

Не менш важливим для документального подкасту є звукове обрамлення. Використання звукових ефектів (перебивок) та повторюваних підложок також є своєрідною візитівкою подкасту, за якою слухачі можуть його ідентифікувати. Оскільки тематика подкасту «За межею змагань» стосується спорту, базовими звуками у подкасті є забитий м'яч у ворота та свисток. Сама ж перебивка складається з послідовності звуків баскетбольного м'яча, тенісної ракетки, застібування блискавки на кофті для ранкової пробіжки, ритмічних кроків, вирішального удару по м'ячу та переходу.

Частиною концепції епізодів є те, як спорт вистояв під час війни, тому випуск містить звукові вставки про це, наприклад, хвилина мовчання в першому епізоді, звуки руйнування спортивної інфраструктури в другому випуску. Натомість стилетворчим виражальним засобом, який використовуємо для виробництва подкастів, є монтаж, який має поділ на технічний (завдяки якому вибудовують структуру випуску, редагують аудіофрагменти, чистять шуми в записаних доріжках голосу, налаштовують гучність) та творчий (що передбачає доповнення розповіді звуковою темою, підложками та поєднання усіх потрібних елементів в остаточний випуск).

Отже, структура випусків подкасту «За межею змагань» про виклики перед українськими спортсменами з початку повномасштабного вторгнення містить вступ, інтро, основну частину, заклик до дії, кульмінацію та аутро. Виразальні засоби змістовно підкріплюють концепцію подкасту, завдяки використанню тону голосу, інтонацій, пауз; для виготовлення аудіопродукту створили спеціальну звукову тему для підложок, складену перебивку та окремі шуми, які утворюють звукове обрамлення. Документальності подкасту додають звукові вставки, зокрема, цитати спортсменів, аудіофрагменти з новин, шуми, які відображають достовірність інформації. Єдність структури та виразальних засобів формує унікальний подкаст, який вирізняється з інших продуктів, представлених на ринку у спортивній тематиці.

3.3. Етапи створення

Виготовлення документального подкасту складається з серії етапів, які мають відбуватися послідовно та складають повний цикл – від його ідеї до публікації. Планування роботи над подкастом передбачало розробку його концепції, пошук документальних аудіовставок, написання сценарію, його редагування, запис епізоду, технічний монтаж, додавання звукових вставок, публікацію на стримінгових платформах та промоцію.

Як зазначає авторка документальних подкастів з редакції WDR Л. Розін,

«творець подкасту працює над ним близько року від концепції до публікації. Спочатку автор має надіслати короткий опис проєкту до редакції для затвердження, після цього він починає досліджувати тему та писати сценарій. Коли сценарій завершено, автор має записати начитування та звукові файли. Весь матеріал передається режисеру, який створює остаточний проєкт» [57,18]. Цей підхід передбачає роботу над подкастом у медіакомпанії, до творчої команди якого залучається не одна людина. У виготовленні «За межею змагань» ми намагалися адаптувати етапи виробництва до тих, яким слідують професіонали, водночас, зосереджуючись на тому, щоб можна було створити та розвивати якісний проєкт самотужки.

На думку дослідниці подкастів К. Майнцер, «найкращою послідовністю етапів при виробництві подкастів є: мати уявлення про історію, яку хочете розповісти, наступний крок – збирати аудіозаписи, які можуть розказати історію за вас, розшифрувати їх, обрати ті фрагменти, які чітко ілюструють задум подкасту та написати історію навколо цих них» [58, 44]. У своїй роботі ми зосередилися на цьому підході створення епізодів. Першим етапом стало визначення ідеї аудіопродукту відповідно до незаповнених ніш у ринку та бажанню авторки. У попередніх підрозділах роботи йшлося про те, на які подкасти українського медіаринку спиралися, коли визначали концепцію свого проєкту, однак у авторки також був особистий інтерес у його створенні: за майже рік роботи із новинами спортивної тематики, як редакторки стрічки новин «Суспільне Спорт», визначився її інтерес до матеріалів, присвячених наслідкам повномасштабного вторгнення для спортсменів, що сприяло розробці ідеї подкасту «За межею змагань».

Наступним етапом для визначення тематики епізодів став перегляд новин про вплив повномасштабного вторгнення на спортсменів. Авторка обрала рубрику «спорт під час війни» на сайті «Суспільне Спорт», щоб за суб'єктивним відбором визначити найважливіші соціальні новини, які сталися з атлетами через напад росії на Україну, починаючи з 24 лютого 2022 року. Читаючи заголовки, авторка вручну обрала 445 новин із загальом 1068

публікацій за цим хештегом на той момент, замісши їх у документ. Наступним етапом стало визначення підтем у рубриці «спорт під час війни», які демонструють найбільші проблеми спорту внаслідок повномасштабного вторгнення з акцентом на досвідах, що вплинули на українців та українок. З них ми визначили чотири основні категорії, серед яких новини про: 1 – зруйновану чи пошкоджену спортивну інфраструктуру, обладнання, тренувальні бази та всі наслідки атак росії по домівках спортсменів; 2 – перформанси та протести українських атлетів, організацію та проведення благодійних заходів та інші акти підтримки України у світі; 3 – реакцію спортсмена на вторгнення або якісь дії, які він зробив, щоб допомогти країні та про змагання під час війни; та 4 – рішення, які довелося ухвалити через війну організаторам змагань, а також – навколоспортивні новини, пов'язані із вторгненням, та інші новини, які не підходили в ці категорії, однак містили окремі важливі інфоприводи. Усі ці новини в документі ми проставили в хронологічному порядку, починаючи з 24 лютого 2022 року, та відповідно до цих категорій, які вивели, виділили різними кольорами, щоб візуально розуміти, до якої з вибраних тем належить новина.

Важливим етапом стало перетворити ці чотири новинні блоки в теми майбутніх епізодів подкасту «За межею змагань». Як наслідок детальної роботи із відбором спортивних новин, усі чотири категорії стали частиною концепції проєкту – темами окремих випусків. Наприклад, у першому випуску визначили своїм завданням описати перші три місяці вторгнення для спортсменів та виклики перед ними через війну, що відповідало третій категорії новин, яку ми вивели. Лише одна з категорій – про рішення організаторів спортивних змагань після початку повномасштабного вторгнення, зазнала перетворень у тему українізації спорту після виявлення цієї ознаки. Також при групуванні цих новин ми вставили посилання на кожен з них, щоб при роботі із наступними сценаріями, переглядати блоки та мати можливість в один клік ознайомитися з ними та додати до певного випуску.

Після визначення тем чотирьох випусків, ми виділили додаткові, та

кількість епізодів зросла до семи. Наприклад, один з них стосується того, як українські спортсмени показували свою позицію у війні з 2014 року, оскільки авторка дізналася про те, що футбольні вболівальники масово долучалися до захисту України, починаючи з першої фази війни. Попри те, що цей період не належить до основного часового проміжку, у межах якого створюємо епізод, вирішили присвятити цій темі випуск. Аргументуємо таке рішення тим, що це демонструє важливий період у розвитку фанатської культури в Україні, бо рішення вболівальників долучитися до армії напряду впливає на перебіг війни, яка продовжується з 24 лютого 2022 року, а також наразі велика кількість спортивних вболівальників входять до різних підрозділів ЗСУ. Ще однією темою епізоду став розвиток адаптивного спорту, оскільки Україна наразі представлена на відповідних міжнародних змаганнях: Іграх Нескорених для ветеранів та військовослужбовців, Паралімпіадах, де змагаються люди з інвалідністю й Дефлімпійських іграх для нечуючих атлетів. Також, як наслідок вторгнення, багато українців зазнало ампутацій кінцівок, та внаслідок цього в країні створили ініціативу «Ліга дужих» – спортивний проєкт, започаткований Українською асоціацією футболу у 2024 році з метою залучення до футболу людей з ампутованими кінцівками та порушеннями їхніх функцій. Станом на травень 2026 року, набір проводять 21 чоловіча, одна жіноча та три дитячі команди, щоб люди з ампутаціями могли відчувати, що мають можливість продовжувати грати з урахуванням своїх особливостей. Також у межах проєкту в УАФ допомагають стати тренером команди з амфутболу та створити свою команду [17]. Отже, висвітлення розвитку становлення адаптивного спорту в Україні включає історію про те, яким він є зараз та з якими викликами стикаються спортсмени. Останній епізод передбачає висвітлення важливості пам'ятати загиблих атлетів, та ініціатив, які займаються цією діяльністю.

За підсумком розробки остаточної тематики випусків наступним етапом став пошук звукових фрагментів. Взяті відео із соціальних мереж потрібно завантажити через онлайн-ресурси. Для того щоб перетворити відео в аудіо

використовуємо додатки для Android Аудіоредактор та Music Editor. Коли отримали всі звукові доріжки, обрізаємо потрібні фрагменти за таймкодами для монтажу, залишаючи по дві секунди з обох боків для кращої «склейки» при подальшому редагуванні. Коли визначили звуки, які потрібно використовувати для епізоду, наступним етапом є написання сценарію. Для кожного епізоду ми використовували новини, які обрали та розділили категорії перед цим: читали повний текст новини, визначали найважливіше з неї та додавали у сценарій як згадку про певну подію відповідно до нарації епізоду (новина могла перетворитися в одне речення, кілька слів, або абзац – щоб дізнатися повнішу інформацію для його написання ми переходили за першоджерелом. Підбираючи новини для епізодів та вписуючи потрібну інформацію у сценарій випуску, ми дотримувалися принципу написання сценарію А. Лукіча – використовували епізодник, у якому розписували перелік новин та ситуацій, які будуть потрібні для цього випуску. Свого роду епізодником у роботі над сценарієм для нас став саме перелік новин із потрібними подробицями для історії відповідно до категорій. Як зазначає А. Лукіч, «Будувати дизайн сюжету треба з найкращого. З того, що вражає вас, зачіпає струни вашої душі. Сценарій – це карта птолемея – обмежена до певних кордонів карта вашого світу, а епізодник – це спроба перетворити фабулу на сюжет, спроба вперше зробити дизайн вашої історії, кайф епізодника – це спроба викласти історію за сюжетом, зрозуміти, що за чим йде» [19, 160].

При роботі над сценарієм, задля досягнення глибини в темі спираємося на практики журналістів по відсіканню зайвого. Зокрема, репортери Associated Press тижнями заповнюють блокноти деталями, цитатами, фактами; працюючи над темою, вони можуть вивчати моменти з архівних спортивних виступів та дивитися фото з тих церемоній нагороджень. «Але коли вони закінчили дослідження, розклали весь наявний матеріал перед собою, вони можуть зібрати все це разом у статтю за один день. Навіть під час висвітлення подій більшість нотаток ніколи не потрапляють у статтю. На тенісному матчі старанні репортери роблять нотатки про кожен момент і записують думки по

ходу справи. Однак, ймовірно, 90% цього зрештою втрачається, поки вони зосереджуються на кількох ключових моментах» [67, 146]. Відповідно до цього, у сценарії зосереджуємося на тому, щоб прописати ключові деталі певних подій, прибираючи непотрібну інформацію. Наприклад, потенційно важливою темою є висловлення підтримки від спортсменів до українців у перший день вторгнення, однак так зробили багато людей, але краще орієнтуватися на їхні дії (волонтерство, вступ у Нацгвардію, тероборону, ЗСУ, продаж медалей, щоб зібрати кошти).

Зрештою, після готового тексту, у який ми вмонтували звукові фрагменти, що становлять основу розповіді про певну тему, наступним етапом стало продумати впізнаване інтро та аутро, звукову тему та перебивки, а також однаковий початок та кінцівку для закілювання всіх епізодів подкасту. Звукову тему вдалося створити завдяки пошуку на безоплатних онлайн-бібліотеках, таких як Pixabay, Mixkit, YouTube Audio Library, BBC Sound Effects, а також деякі моменти зі змагань українців знаходимо на платформі YouTube у відповідних каналах трансляторів. Після того як додали до сценарію запозичений контент, одразу під ним створили список усіх аудіовставок, для того, щоб розмістити їх в описі епізоду разом із гіперпосиланням на першоджерело. Це важливо через прозорість перед слухачами, крім цього, подкаст-платформи мають механізми ідентифікувати запозичений контент та в разі порушень можуть накладати обмеження на поширення епізоду та закривати коментарі. Щоб дотримуватися авторських прав, при роботі над звуковим обрамленням подкасту та музичною темою, ознайомлюємося з ліцензією та її умовами. У разі якщо контент має ліцензію Creative Commons, її умови визначають автори. Тож для звуків у епізодах ми обираємо ті аудіофайли, які можна використовувати із зазначенням авторства або без нього.

Після того як дописали сценарій, стежимо, щоб текст був простим і зрозумілим; щоб блоки про ситуації, у яких опинилися українські спортсмени після вторгнення, не переривалися та мали завершення, а також щоб історія

викладалася в логічній послідовності та не виникало повторів однієї й тієї самої тези та другорядних деталей. При перечитуванні сценарію вголос, розділяємо довгі речення на кілька частин, а також мінімізуємо використання складних цифр, залишаємо їх лише у фрагментах, де певне число має на меті щось проілюструвати, а не використовувється для перелічення. Користуємося цим принципом у роботі над сценарієм, оскільки числа погано сприймаються на слух і практично не запам'ятовуються аудиторією. Також перед начитуванням транскрибуємо іншомовні слова, уточнюємо наголоси у власних назвах та позначаємо їх жирним виділенням і підкресленням. Крім цього, для візуально зрозумілого вигляду сценарію перед записом голосу, виділяємо жирним напівкурсивом звуки та аудіофрагменти. Після цього віддаємо сценарій на редагування, отримуємо правки, вносимо їх. За підсумком співпраці із редакторкою, отримуємо на руки готовий сценарій, який можна начитувати.

Від обсягу сценарію залежить хронометраж епізоду, а також темп, з яким начитують текст. Зазвичай сценарії епізодів подкасту «За межею змагань» орієнтовані на обсяг до восьми сторінок (шрифт – Times New Roman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – одинарний, спеціальний відступ – 1,25 см). Як зазначає дослідниця К. Майнцер: «Напередодні запису під час читання сценарію всього епізоду та прослуховування уривків ведучі (і часто вся виробнича команда) роблять нотатки про те, що працює, а що ні, зокрема щодо чіткості, темпу, тону, незграбності тощо. Потім сценарій переробляють, іноді використовують нові аудіофрагменти. Не всі шоу можуть дозволити собі час і команду для поглибленого читання, але ті, що цим займаються, роблять свої подкасти кращими для аудиторії» [58, 46]. Щоб покращити свій епізод таким методом, використовуємо спрощену техніку – прочитати його вголос два-три рази перед записом, прибрати помилки та повтори, які залишились.

Для запису епізодів використовували звичайний додаток диктофона на телефоні, оскільки не маємо мікрофона. Щоб прибрати шуми наскільки це можливо, проводили запис у тихому місці вдома, де не працювали гучні

електронні прилади та застосовували обробку запису. Щоб мінімізувати випадкові помилки, ми начитали епізод двічі, аби в разі технічного ляпу, вставити ідентичний фрагмент з іншого запису. До обробки застосовуємо технічний монтаж, очищаючи обидва записи в сторонній програмі.

Упродовж монтажу використовуємо програму Audacity, у ній можна працювати з кількома доріжками, видаляти шуми, застосовувати різноманітні звукові ефекти та накладати еквалайзери [47]. У неї додаємо один із записів та розділяємо його на частини, відповідно до блоків у місцях, де потрібно вставити звуки. Після того як вирізали невдалі дублі, зайві звуки, що потрапили на запис, а також задовгі паузи, додаємо перебивки та перед цим вирізані звуки. Зокрема, голос ведучої можна додати на першу звукову доріжку, а інші голосові вставки, аудіофрагменти та перебивки – на другу, натомість нижче розміщуємо підложку. Таким чином komponуємо усі фрагменти в одному записі, а після цього переслуховуємо зведену версію історії відповідно до структури випуску, описаної нами у попередньому розділі.

Після застосування всіх ефектів налаштовуємо ліміт частот, щоб вони не перевищували 16 000 Гц. Вони не впливають на звучання голосу, але можуть викликати втому від прослуховування, тож зайві значення видаляємо, а також налаштовуємо показник частоти дискредитації звуку – 48 000 Гц, динамічний діапазон – 16 біт. Також упродовж роботи зберігаємо вихідний робочий файл у програмі, щоб за потреби повернутися до редагування епізоду. Коли завершили роботу над монтажем, пікові позиції сигналу загального файлу також не мають перевищувати ліміт у -3 дБ (перевищення з'являються через велику гучність звуків або музичних вставок). Випуск можна зберегти у будь-якому форматі, однак з усіх обираємо mp3 та wav. У першому зберігаємо для загального прослуховування через маленький розмір файлу, а другий вантажимо на платформи, коли впевнимся, що завершили роботу над епізодом.

Остаточним форматом стала публікація на подкаст-платформах. Для

свого подкасту ми обрали завантажити подкаст на YouTube, SoundCloud і Spotify. На кожній з цих платформ проходимо реєстрацію, створюючи канал із назвою «За межею змагань», заповнюємо опис продукту та вантажимо перший епізод. На цьому етапі визначили, що назвою, яка буде краще оптимізованою для seo-просування, стане «За межею змагань | Подкаст про спорт під час війни». Це визначається запитамі, які слухачі вводитимуть у пошуковик, щоб знайти це подкаст за назвою або ж іншими запитамі, за яких Youtube рекомендуватиме його для потенційно зацікавленої цільової аудиторії (це досягається завдяки словам «подкаст», «спорт», «війна» та словосполучення «спорт під час війни»). Також при створенні каналу подкасту на Youtube коригуємо налаштування: визначаємо основною категорією «спорт», додаємо обкладинки до плейлістів, головну світлину, банер з назвою, опис каналу, посилання на інші подкаст-платформи та електронну пошту для зворотного зв'язку. У розширених налаштуваннях додаємо номер телефону, проводимо відеоверифікацію для розблокування функцій постити довші відео за 15 хвилин, ставити під відео посилання та робити тест обкладинок до відео. Для кращої оптимізації добираємо хештеги для каналу на тематику про спорт під час війни, використовуючи потрібні словосполучення, наприклад, «спорт», «подкаст про спорт», «спортивні змагання», «наслідки вторгнення для спорту», та «українські спортсмени».

Завантаження епізоду відрізняється для різних платформ, зокрема, вони відбуваються у кілька кліків на Soundcloud. Натомість платформа Spotify for Podcasters (раніше Anchor) вимагає більше часу та кожен випуск проходить перевірку близько трьох годин [9]. Тоді як на YouTube епізод завантажується у форматі відео, що передбачає створення аудіограми в програмі Adobe After Effects [46]. У ній спочатку створюємо нову композицію, налаштовуємо її розмір, частоту кадрів і тривалість та імпортуємо до програми потрібний аудіофайл. При передперегляді упродовж завантаження на Youtube, переглядаємо, чи проходять звукові вставки авторські права – у разі їхнього порушення, у файлі покажеться попередження. Після того як завантажили

епізод, налаштовуємо для нього опис, додаємо приховані та видимі хештеги для оптимізації, підібрані заздалегідь, ставимо питання до слухачів у коментарях, закріплюючи цей коментар, що сприяє активності [10]. Через розблокування додаткових функцій для каналу, проводимо А/В тест обкладинок, ставлячи три різні – за підсумком активності аудиторії та тривалості перегляду після кліку на обкладинку система визначає найбільш релевантну. Також задля збільшення кількості аудиторії, створюємо таймкоди з назвами основних частин відео та додаємо їх до опублікованого епізоду (ДОДАТОК С). У межах просування епізоду публікуємо на Youtube заздалегідь підготовлені пости у вкладку спільноти та надсилаємо епізоди зацікавленим людям у соцмережах, зокрема, у Facebook-групи, які стосуються спорту.

Отже, створення авторського подкасту «За межею змагань» передбачає слідуванню етапів: збору інформації завдяки перегляду спортивних новин про війну, пошуку документальних аудіовставок, написанню сценарію, вичитки та його редагування, начитування голосу, створення звукової теми, монтажу, та публікації на платформах і подальшої промоції. Кожен з етапів вимагає виконання визначених дій, а їхня послідовність забезпечує створення високоякісного кінцевого продукту, який відповідає його концепції та інтересам своєї цільовій аудиторії.

ВИСНОВКИ

Вплив війни росії проти України на кожен галузь життя зумовив інтенсифікацію створення документалістики. У науковому дискурсі цей термін означає документальні матеріали (офіційні документи, письмові чи надруковані матеріали, серед яких документальні свідчення), які підтверджують реальні події. Специфіку документалістики науковці характеризують висвітленням реальних фактів, подій, свідченням осіб, що супроводжується ретельною роботою авторів з інформацією. Документальні матеріали характеризується виготовленням різноманітного хронікального контенту, заснованого на свідченнях, фото- та відеоархівах.

В умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України відбувся сплеск виготовлення журналістами документальних матеріалів з відповідною воєнною проблематикою. Їхня діяльність передбачає висвітлення історій людей в документальних матеріалах, використовуючи травмачутливий підхід. Відповідно документалістика стає одним з інструментів фіксації історичних подій, які відбуваються під час війни.

Одним із форматів документалістики є аудіоподкасти (далі – подкасти). На українському медіаринку наскрізною в подкастах стала тема війни, яка найчастіше прослідковується через жанри оповіді, розмови, інтерв'ю у проєктах, де діляться спогадами з початку вторгнення, записують свідчення людей, обговорюють спільні та відмінні воєнні досвіди. Частина авторів виготовляють документальні аудіопроекти, для виробництва яких є характерним спиратися на факти, використовувати свідчення, архівні документи та джерела, робота з якими забезпечить правдиве висвітлення подій в аудіо, виключаючи всі художні елементи.

Документальний подкаст – це формат, який полягає у ґрунтовному дослідженні, метою якого є задокументувати реальність і донести її слухачам у формі історії. Його структура досягається завдяки створенню наративного

сценарію, який забезпечує детальне висвітлення певної теми у формі розповіді. Ознаками таких подкастів є виклад інформації у хронологічній послідовності, наявність серій, у яких поступово розкривається головна тема проєкту та використання стилетворчих та формотворчих виражальних засобів, які мають схожість із тими, які застосовують на радіо, особливо, документальних аудіофрагментів. Звукові компоненти таких проєктів формують музичну тему, яка складається з підложок, спеціальних перебивок та звуків. Документальні вставки передбачають записи та звуки з визначальних моментів, які стосуються теми проєкту та підтверджують певну подію, про яку оповідається в текстовій частині історії, підкреслюючи реальність фактів, та створюють ефект присутності, підсилюючи емоційний вплив розповіді.

На українському аудіоринку відбулася інтенсифікація створення подкастів про спорт. Зважаючи на суспільний запит вболівальників, автори сприяли професіоналізації контенту: збільшилось виробництво подкастів, які створюють спортивні редакції та їхні журналісти, що свідчить про популяризацію формату; творці використовують для аудіопроектів різні жанри (основними є розмова та інтерв'ю, з'являються серійні історії), розширюють перелік тем, про які розмовляють із своїми гостями (ключовою тенденцією є зосередження уваги на спортсменах, процесу тренувань, підготовки до міжнародних змагань). Вузька тематична спрямованість дозволяє авторам чітко фокусувати контент на запитах конкретних спортивних спільнот. Серед видів спорту найбільшу частку медіаринку становлять подкасти про футбол. Тематично частина проєктів фокусується на адаптації українського спорту до реалій війни, тоді як інша задовольняє потребу в ескапізмі, висвітлюючи змагання, які розгортаються в часі, завдяки міжнародній експертизі через аналіз іноземних чемпіонатів.

Одним з форматів на українському медіаринку, на який в аудиторії з'являється запит, є документальні аудіопроекти. Авторський подкаст «За межею змагань» полягає у розповіді про виклики, які виникли перед

українськими спортсменами внаслідок повномасштабного вторгнення. Метою аудіопроекту є розкрити проблеми, яких зазнають спортсмени на шляху до змагань, – які недостатньо висвітлені в медіа, але мають вплив на теперішнє та майбутнє українського спорту. «За межею змагань» висвітлює теми руйнування спортивної інфраструктури, акції підтримки українських спортсменів у світі та важливості збереження пам'яті вбитих спортсменів.

Жанр подкасту визначено як епізодичний/серійний документальний аудіопроект, для якого характерне висвітлення у кожному випуску окремої історії, які стосуються спільної теми спорту під час війни, однак їхня послідовність не має значення. Виклад подій за формою повідомлення є монологічним, за формою спілкування подкаст є розповіддю, а за форматом – наративний. За тематичною класифікацією подкаст визначено як спортивно-воєнний: зважаючи на ключову тему спорту в проєкті та те, що він містить контекст опису подій війни та впливу повномасштабного вторгнення через свою специфіку. Аудіопроект складається із семи випусків та розрахований на цільову аудиторію спортивних вболівальників та слухачів, які хочуть зрозуміти, якими стали реалії війни для спорту.

Документальність подкасту досягається завдяки використанню виражальних засобів, серед яких звукові вставки: цитати спортсменів, записи новинних випусків, архівні аудіофрагменти з визначних моментів українського спорту та документальні шуми, які доповнюють палітру виражальних засобів. Джерелами документальних звуків вважаємо сайти спортивних федерацій, Youtube-трансляції змагань, де виступали українці та відбулися важливі події; інтерв'ю спортсменів, контент спортивних медіа про вплив війни на спорт. Виразальними засобами у випусках також є використання тону голосу, інтонацій, пауз, підложок, перебивок, спортивних шумів, що утворюють звукове обрамлення – змістовно підкріплюють концепцію подкасту, додаючи емоційності розповіді.

Структура випусків подкасту «За межею змагань» про виклики перед українськими спортсменами з початку вторгнення досягається завдяки

нарративному сценарію. Епізоди містять вступ, інтро, основну частину, заклик до дії, кульмінацію та аутро. Хронометраж кожного випуску складає в середньому від 15 до 20 хвилин. Єдність структури та виражальних засобів формує авторський подкаст, який вирізняється з інших продуктів, представлених на ринку у спортивній тематиці.

Створення подкасту «За межею змагань» передбачає слідуванню етапів: збору інформації завдяки перегляду спортивних новин про війну, пошуку документальних аудіовставок, написанню сценарію, вичитки та його редагування, начитування голосу, створення звукової теми, монтажу, та публікації на платформах і подальшої промоції у соцмережах. Кожен з етапів вимагає виконання визначених дій, а їхня послідовність забезпечує створення високоякісного кінцевого продукту, який відповідає його концепції та інтересам своєї цільовій аудиторії.

Отже, створення авторських документальних подкастів – це комплексний багатоетапний процес, який допомагає авторам висвітлювати суспільно важливі теми у зрозумілій формі для своєї аудиторії. На прикладі подкасту про спорт під час війни визначили, що особливостями такого формату є проведення ґрунтовного дослідження, щоб зафіксувати реальність та ознайомити аудиторію з певною темою у формі розповіді; структура нарративного подкасту, яка досягається завдяки створенню сценарію; хронологічному викладі інформації; серійності, що забезпечує поступове висвітлення головної теми проєкту та використання стилетворчих та формотворчих виражальних засобів, зокрема, документальних звукових фрагментів. Виготовлення таких подкастів сприяє тому, щоб об'єднувати слухачів в активні спільноти, наповнюючи їхній простір пізнавальним аудіоконтентом, який є свого роду путівником для входження в тему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус Ю. Українські подкасти про війну. *Sensormedia*. URL: <https://sensormedia.com.ua/culture/ukrainski-podkasty-pro-viynu/> (дата звернення: 02.05.2026).
2. Булах Т. Класифікація подкастів як наукова проблема. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34 (73). № 6. С. 205–211.
3. Гаврилюк І. Подкасти в системі українських інтернет-медіа. *Образ*. 2022. Вип. 1 (38). С. 72–79. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/88003/1/Havryliuk_Obraz_1_2022.pdf (дата звернення 11.04.2026).
4. Галич О. Термінологія сучасної документалістики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки*. 2006. Вип 26. С. 47–49.
5. Дмитровський О. Типологія українських подкастів – найважливішого сегмента інтернет-радіо. *Теле- та радіожурналістика*. 2015. Вип. 14. С. 149–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2015_14_21 (дата звернення 11.05.2026).
6. Документалістика. *Словник UA*. URL: <https://surl.li/pdjvrn> (дата звернення 12.04.2026).
7. Документалістика в інформаційній війні. *Korydor*. URL: <https://korydor.in.ua/ua/stories/dokumentalistyka-v-informatsijnij-vijni.html> (дата звернення 12.04.2026).
8. Дубенська О. Послухай мене. Як розвивається ринок подкастів в Україні та світі. *ADSIDER*. URL: <https://adsider.com/ua/poslukhay-mene-yak-rozvyvaietsia-rynok-podkativ-v-ukraini-ta-sviti/> (дата звернення 11.04.2026).
9. За межею змагань: подкаст. *Spotify*. URL: (дата звернення 17.05.2026).
10. За межею змагань: подкаст. *Youtube*. URL: (дата звернення

17.05.2026).

11. Заржицька Д. Я іду тебе шукать: подкаст. *Sebto media, NGL.media. Spotify*. URL: <https://open.spotify.com/show/1QQC9K9B5nvJL2bJC63R0A> (дата звернення 11.05.2026).

12. Зубченко Я. Що більше змагань ми показуємо, то більше їх дивляться. Інтерв'ю з Олексієм Мандзієм, керівником «Суспільного Спорт». *Детектор Медіа Суспільного*. URL: <https://stv.detector.media/suspilna-korporatsiya/read/7431/2022-09-02-shcho-bilshe-zmagan-my-pokazuemo-to-bilshe-ikh-dyvlyatsya-intervyu-z-oleksiiem-mandziiem-kerivnykom-suspilnogo-sport/> (дата звернення: 18.03.2026).

13. Коберник К. «Я навіть не в соцмережах. Я вживу на*уй посилаю». Журналістка Наталія Нагорна 10 років показує війну. *Бабель*. URL: <https://babel.ua/texts/113646-ya-navit-ne-v-socmerezah-ya-vzhivu-nahuy-posilayu-zhurnalistka-nataliya-nagorna-10-rokiv-pokazuye-viynu-mi-vmistili-jiji-dosvid-u-67-hvilin-divitsya> (дата звернення 23.03.2026).

14. Кодекс етики українського журналіста. URL: <https://cje.org.ua/ethics-codex/> (дата звернення 12.04.2026).

15. Курчинська В. Це треба показати світові? Як ми працюємо з фотографією на Суспільному. *Суспільне Новини*. URL: <https://suspilne.media/1003617-ce-treba-pokazati-svitovi-ak-mi-pracuemo-z-fotografieu-na-suspilnomu/> (дата звернення 12.04.2026).

16. Лизанчук В. Основи радіожурналістики : підручник. Київ : Знання, 2006. 632 с.

17. Ліга Дужих: пресслужба. URL: <https://ampfootball.uaf.ua/> (дата звернення 13.05.2026).

18. Лодигіна А. Back to the roots: подкаст. Українська правда. *Spotify*. URL: <https://open.spotify.com/show/2aEBFs6DSQppCQz6sisFqj> (дата звернення 11.05.2026).

19. Лукіч А. Мої думки про кіно. Як перекласти життя на сценарій? Київ : Видавництво Stretovych, 2025. 344 с.

20. Лук'яненко О., Рахманіна А. Не та людина: подкаст. *The Ukrainians. Spotify*. URL: <https://open.spotify.com/show/5BYTc2xKAZ04KerzlnBP9z> (дата звернення 11.05.2026).

21. Любченко Ю. Ринок подкастів в Україні: основні тенденції. *Соціальні комунікації: стратегічні взаємодія та взаємовплив: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 31 травня 2021 р: ЗНУ, 2021. С. 46–49. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/5218/1/KOSTIUK2021.pdf> (дата звернення 11.04.2026).

22. Мамонова Г. В Україні з'явилась перша професійна премія для подкастерів. *Суспільне Подкасти – серед номінантів. Суспільне Культура*. URL: <https://surl.it/nwvoko> (дата звернення: 01.04.2026).

23. Мамонова Г. Коли держава забиває болт – виходить меморіал на Майдані, коли імітує діяльність – Ягідне. Інтерв'ю про проблеми меморіалізації. *Бабель*. URL: <https://babel.ua/texts/122632-koli-derzhava-zabivaye-bolt-vihodit-memorial-na-maydani-koli-imituye-diyalnist-yagidne-maksim-yeligulashvili-pro-ram-yat-i-problemi-memorializaciji> (дата звернення 12.04.2026).

24. Минуле / Майбутнє / Мистецтво. *Глосарій*. URL: <https://surl.li/fpssbc> (дата звернення 12.04.2026).

25. Михайличенко Н. Магія радіозвуку – бути побаченим і почутим. *Теле-та радіожурналістика*. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2017. Вип. 16. С. 261–266.

26. Мірошніченко П. Комунікативна ефективність звукового образу радіопрограм. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Т. 53. С. 20–23.

27. «Найстрашніші дні мого життя». Репортажі The Reckoning Project / упоряд. Н. Гуменюк. Львів : Човен, 2023. 256 с.

28. Ньюзум Е. Гучніше! Як створювати круті подкасти. Харків : Віват, 2022. 336 с.

29. Пам'ять має говорити не цифрами і статистикою, а мовою людських

історій. Премія імені Георгія Гонгадзе. URL: <https://www.youtube.com/shorts/G7utaO8MJy8> (дата звернення 12.04.2026).

30. Подкасти про спорт: лагідна подкастизація та відставання на 10 років | Віталій v1lat Волочай. *Мед для вух. Youtube*. URL: <https://surl.li/aigylh> (дата звернення: 03.04.2026).

31. Посібник з безпеки для журналістів: Посібник для репортерів у небезпечних зонах. 2022. *Unesco.org*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381168> (дата звернення 12.04.2026).

32. Расулова О. Флешбеки, тривога, травматичні спогади до 24 лютого – річниця повномасштабного вторгнення. *Бабель*. URL: <https://babel.ua/profit/90225-znovu-lyutiy-ya-zgaduyuvibuhi-vranci-24-go-meni-trivozhno-i-strashno-ce-fleshbeki-yak-perezhati-cey-misyac-psihologichniy-gayd-babelya-dlya-civilnih> (дата звернення 12.04.2026).

33. Редакційні засади інформаційного мовлення ПАТ «НСТУ». *Суспільне Мовлення*. URL: https://corp.suspilne.media/media/documents/protokoli-pravlinnya/redaktsiini_zasady_informatsiinoho_movlennia_PAT_%C2%ABNSTU%C2%BB.pdf (дата звернення 13.04.2026).

34. Реконструкція (24.02): подкаст. *Українська правда. Spotify*. URL: <https://open.spotify.com/show/2a1sXFBepvmFXQkSQWsxYs> (дата звернення 11.05.2026).

35. Скуртул Г. Особливості використання подкастингу під час дистанційного навчання майбутніх журналістів. *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 2 листопада 2022 р. : НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 179–181.

36. Скуртул Г. Як звучить війна: наративні подкасти як продукт медіаконвергентності. *Держава та регіони. Соціальні комунікації* : Запоріжжя, 2023. № 4 (56). С. 50–58.

37. Спірін Є., Логвиненко Т. «Знайшли жінку, схожу на мою дочку, але

без голови». Як волонтери, прокурори, поліція разом із криміналістами з Франції ідентифікують убитих росіянами українців – репортаж із моргу Бучі. *Бабель*. URL: <https://babel.ua/texts/78474-znayshli-zhinku-shozhu-na-moyu-dochku-ale-bez-golovi-yak-volonteri-prokurori-policiya-razom-iz-kriminalistami-z-franciji-identifikuyut-ubitih-rosiyanami-ukrajinciv-reportazh-iz-morgu-buchi> (дата звернення 12.04.2026).

38. Спорт. *Суспільне Медіатека*. URL: <https://mediateka.suspilne.media/categories/sport> (дата звернення 11.04.2026).

39. «Суд у Гаазі не розслідуватиме 98% того, що РФ робить в Україні» – інтерв'ю з Олександром Матвійчук. *Суспільне Культура*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TmFnvLUZ7qo> (дата звернення 12.04.2026).

40. Судан Д. Індивідуалізація пам'яті. *The Ukrainians*. URL: <https://theukrainians.org/indyvidualizatsiia-pamiaty/> (дата звернення 12.04.2026).

41. Суспільне Спорт. URL: <https://suspilne.media/sport/> (дата звернення 11.05.2026).

42. Троць П. «На своєму полі»: подкаст. *Urban Space Radio. Spotify*. URL: <https://open.spotify.com/show/3H86t1qp17jcpmzoB23r9r> (дата звернення 11.05.2026).

43. Царик Г. Подкаст як жанр сучасного медійного дискурсу. *Південний архів. Філологічні науки*. 2023. № 95. С. 66–72. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/864/847> (дата звернення: 02.05.2026).

44. Цаценко Ж. Чесно про подкасти: запуск, просування, монетизація. *Skvot*. URL: <https://skvot.io/uk/blog/honestly-about-podcasts> (дата звернення: 25.03.2026).

45. A Guide to Informative and Investigative Audio Documentaries. *Journalism university*. URL: <https://journalism.university/audio-podcast/guide-informative-investigative-audio-documentaries/#informative-documentaries-widening-horizons> (дата звернення 11.04.2026).

46. Adobe After Effects : програма. URL:

<https://www.adobe.com/ua/products/aftereffects.html?msckid=221365310eb062023551720c0f9163bf> (дата звернення: 11.05.2026).

47. Audacity : програма. URL: <https://www.audacityteam.org/> (дата звернення: 11.05.2026).

48. Billings A. Sports Media. Transformation, Integration, Consumption. London: Routledge, *Taylor and Francis*. 2011. 216 p.

49. Cumulus Media And Signal Hill Insights' Podcast Download – Report. *Westwood One*. URL: <https://surl.lu/njwixm> (дата звернення: 18.03.2026).

50. Defining Documentary and Its Relationship to Journalism. Documentary Forms Class Notes. *Fiveable.me*. URL: <https://fiveable.me/documentary-forms/unit-1/defining-documentary-relationship-journalism/study-guide/bumFFnSuC2whbWTA> (дата звернення 12.04.2026).

51. Documentary. *Cambridge English Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/documentary> (дата звернення 12.04.2026).

52. Documentary. *Collins Dictionary*. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/documentary> (дата звернення 12.04.2026).

53. Documentary Journalism – Definition & Detailed Explanation – Journalism Glossary Terms. *Simply Global Media*. URL : <https://surli.cc/ezzkgr> (дата звернення 12.04.2026).

54. Getnet D. Radio Documentary Production. Ethiopia, 2019. URL: <https://www.scribd.com/document/474772636/Radio-Documentary-Production> (дата звернення: 11.05.2026).

55. Higgins E. We Are Bellingcat: Global Crime, Online Sleuths, and the Bold Future of News. 2021. 242 p.

56. Horner B. The New Aural Actuality: An Exploration of Music, Sound and Meaning in the Composed Feature Documentary Podcast. *Canterbury Christ Church University*, 2019. URL: <https://www.proquest.com/openview/d3971715b3ca178131120ed44a05ede3/1?pq->

origsite=gscholar&cbl=44156 (дата звернення 12.05.2026).

57. McHugh, S., How podcasting is changing the audio storytelling genre. *The Radio Journal: International Studies in Broadcast and Audio Media*. University of Wollongong, Australia. *Faculty of Law, Humanities and the Arts*. Вип. 14 (1). 2016. С. 65–82. URL: https://www.researchgate.net/publication/305728362_How_podcasting_is_changing_the_audio_storytelling_genre (дата звернення: 11.05.2026).

58. Meinzer K. *So You Want to Start a Podcast: Finding Your Voice, Telling Your Story, and Building a Community That Will Listen*. New York, NY : *William Morro*. 2019. 216 p.

59. Nichols B. *Introduction to Documentary*. Bloomington: *Indiana University Press*, 2001. 223 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=E5bj1XDvRxUC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 11.02.2026)

60. Podcast database. *Listennotes* URL: <https://www.listennotes.com/podcast-datasets/solutions/> (дата звернення 31.03.26).

61. Podcasting by the numbers: 15 podcast stats for 2024. *Descript*. URL: <https://www.descript.com/blog/article/podcasting-by-the-numbers-podcast-stats-for-2023> (дата звернення 24.03.2026).

62. Reich M. Why it's time to end the sports media patriarchy. *Sports Pro*. URL: <https://www.sportspro.com/opinions/agencies/women-sports-media-patriarchy-employment/> (дата звернення 11.05.2026).

63. Sisca T. Gurning S., Wiranegara I, Suminta D. Documentary Content in The Digital Era (Watchdoc Documentary Content Study). *Metacommunication Journal of Communication Studies*. Т9 (1). 2024. Р. 19–31 URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/0f8c/8889316a2a147e8104efddb30f8ad599a8da.pdf> (дата звернення 12.04.2026).

64. Todos A. Play on: How football returned to Ukraine. The Story. *Apple Podcasts*. URL: <https://podcasts.apple.com/gb/podcast/play-on-how-football->

returned-to-ukraine/id1501716010?i=1000636464687 (дата звернення 11.05.2026).

65. Wann D., James J. Sport Fans: The Psychology and Social Impact of Fandom. New York: *Routledge*. 2019. 303 p.

66. Wenner L. MediaSport. London: Routledge, *Taylor & Francis*. 2002. 336 p.

67. Wilstein S. Associated Press. Sports Writing Handbook. New York: *McGraw-Hill Education*. 2002. 195 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Сценарій подкасту «За межею змагань». Епізод № 1.

Усик, Світоліна, Зінченко. Як українські спортсмени провели перші місяці повномасштабного вторгнення)

Аудіовставка Роман Яремчук (та почати говорити поверх)

Марія: Ви чуєте, як вболівальники «Бенфіки» підтримують оплесками українського футболіста Романа Яремчука. Цей запис – з матчу клубу через три дні після початку повномасштабного вторгнення. Внаслідок нападу росії на Україну люди в різних куточках світу перейнялися підтримкою українців, тоді, як вдома, 24 лютого, мільйони людей прокинулися раніше за свої будильники. У кожного з них були свої різні історії цього ранку. Як і вся країна, спортсмени висловлювали обурення, злість, зверталися до світових лідерів і так званих «хороших» росіян, залишалися або евакуювалися, допомагали, долучалися до армії. В Україні достроково завершили всі змагання на території держави та атлети стикнулися кожен зі своїми викликами внаслідок цього вторгнення.

Інтро (За наростанням: баскетбольний м'яч, тенісна ракетка, звук застібання блискавки на одязі біг доріжкою, чутно дихання, фрагмент з коментування з голосом, клацання комп'ютера, перехід)

Марія: Вітаю, мене звуть Марія, з вами подкаст «За межею змагань» про виклики перед українськими спортсменами та спортсменками під час повномасштабного вторгнення. У випусках ви почуєте про навколоспортивні проблеми, які виникли через війну та впливають на українців на міжнародних та домашніх аренах, на їхні тренування та результати на змаганнях. *Перебивка*

Марія: У першому епізоді ми згадаємо події початку великого вторгнення, як на них реагували українські спортсмени та про проблеми, з якими їм довелося стикнутися. Упродовж перших місяців після вторгнення відбувалося дуже багато подій одночасно, які неможливо охопити всі. Лише за кілька днів перед вторгненням завершилися зимові Олімпійські ігри-2022. Вони проходили під час пандемії коронавірусу, тому частина спортсменів так і не змогла представити свої збірні. Від 21 лютого дехто з українських олімпійців повертався додому в Україну. Вторгнення застало спортсменів у різних місцях. Наприклад, біатлоністи ухвалили рішення достроково завершити сезон Кубка світу після Олімпіади та не виступати на останніх трьох етапах. Натомість юніорська команда фехтувальниць на рапірах у перший день мала вилетіти з України на чемпіонат Європи в Сербію. У реальності ж – їм довелося їхати до кордону в авто, а потім пішки його

переходити. Зрештою, на турнірі в місті Новий Сад українки Катерина Буденко, Аліна Полозюк, Світлана та Ольга Сопіт не встигли на одиночні змагання, але вибороли «бронзу» в командних. **Перебивка**

Марія: У перші дні вторгнення атлети ділилися своїми переживаннями в соцмережах, висловлювали підтримку одне одному та обурення через дії путіна (**Аудіовставка від гравців «Металіст 1925» 0:25 (лише коментар українською)**). Спортсмени і тренери почали волонтерити, записувались у територіальну оборону та долучалися до Збройних Сил України. Так, два учасники Олімпіади-2022, біатлоніст Дмитро Підручний та лижний двоборець Дмитро Мазурчук долучилися до лав Нацгвардії України. У цей же час тенісист Сергій Стаховський та президент Федерації хокею України Георгій Зубко вступили до лав тероборони, а каратист Станіслав Горуна – до лав ЗСУ. (**Аудіовставка Станіслав Горуна 0 – 0:16**). Про це розповів Горуна у відео Армійського медіаофісу на ютубі. Також атлет виставив на аукціон свою «бронзу» Олімпіади. Тоді вдалося зібрати близько 20 тисяч доларів. Через чотири роки спортсмену повернули нагороду. **Перебивка.**

Марія: У відповідь на вторгнення спортсмени почали збирати кошти та гуманітарну допомогу. Український скелетоніст Владислав Гераскевич зі своїм батьком Михайлом заснував благодійний фонд та в перші дні вторгнення їздив прифронтовими містами. У Чернігові він проводив загальні тренування для дітей та усіляко намагався відволікти їх від війни. Гравці НБА Олексій Лень та Святослав Михайлюк заснували благодійний фонд для біженці, у якому вони допомагали українцям із харчуванням, одягом, побутовими речами та прихистком, а також збирали та передавали гроші медичним і гуманітарним організаціям в Україні. Кошти для Збройних Сил України виділяли й легіонери. **Перебивка**

Марія: Також українські атлети зверталися до міжнародних організацій, щоб ті ввели санкції та відсторонили російських і білоруських спортсменів від усіх змагань. 2 березня Еліна Світоліна мала стартувати як найбільш рейтингова тенісистка на турнірі в мексиканському Монтерреї, але оголосила, що не гратиме із суперницею росіянкою. Зокрема, у відповідь на це, організатори вирішили допустити гравчинь із рф та білорусі лише в нейтральному статусі без національної символіки. А Світоліна вийшла на корт проти росіянки і перемогла, сказавши після, що віддасть усі зароблені кошти з турнірів Збройним Силам України. (**Аудіовставка Світоліна віддасть усі гроші 0:13–0:23**). На початку червня 2022 року Світоліна стала амбасадоркою благодійної платформи United24, створеної за ініціативи президента України. До U24, як амбасадори, також долучилися Андрій Шевченко та Олександр Усик, а пізніше приєднався Олександр Зінченко. У співпраці з платформою спортсмени організовували різні благодійні заходи та записували звернення на міжнародну аудиторію, щоби привернути увагу до нападу росії на Україну (**Звук забитого м'яча**).

Марія: У перші дні після вторгнення українські спортсмени звернулися до міжнародних інституцій у спільному відео із закликами не допускати росіян та білорусів на Паралімпіаду. Це спрацювало й паралімпійців із цих країн

відсторонили за день до старту змагань. *(Аудіовставка, як українців нагороджують золотом 0–0:17)*. Попри те, що українська команда виїжджала на Паралімпіаду з різних міст, турніру вони змогли добратися в повному складі. Україна виборола на ній 29 медалей, але не обійшлося без скандалу – паралімпійцям забороняли вийти на церемонію закриття в масках зі словом «мир», але вони висловили свою підтримку Україні по-іншому. *(Аудіовставка мирна акція на Паралімпіаді Peace 4 Ukraine)*

Марія: Спорт цікавить не всіх, але якщо ви дослухали до цього моменту, скоріш за вас, вам небайдужа тема викликів перед українськими спортсменами під час війни. Підтримайте цей випуск: лайкніть його та напишіть коментар, дякую! *Перебивка*

Марія: У спортивному світі відреагував на вторгнення росії в Україну, висловлюючи підтримку. Зокрема представники футбольних клубів підсвічували свої арени в жовто-блакитний колір, виводили на екрани під час матчів спеціальні банери та записували звернення (вставка «Барселони»). Цьому сприяло й те, що українці грали в іноземних клубах: ще в день вторгнення Руслан Маліновський забив дубль у грі «Олімпіакосу» та показав футболку «No war. Ukraine». А 27 лютого в англійській Прем'єр-лізі стався матч між клубами українців Віталія Миколенка та Олександра Зінченка – «Евертоном» та «Манчестером Сіті». *(Аудіовставка «Евертон» та поверх начитка)*. Весь стадіон був в українських прапорах: у них вийшла і команда Миколенка, а напарники Зінченка привертати увагу до повномасштабного вторгнення у футболках із написом No war. На наступні матчі українці виводили команди із капітанськими пов'язками. Також Україну підтримали пілоти Формули-1 чотириразовий чемпіон Себастьян Феттель та тоді чинний чемпіон Макс Ферстаппен, які закликали надати допомогу та сприяли тому, щоб Гран-прі в Сочі скасували – його не проводять і досі. *Перебивка.*

Марія: Від початку повномасштабного вторгнення до України росію та білорусь відсторонили від міжнародних матчів у футболі, баскетболі, гандболі, командних турнірах у тенісі. УЄФА навіть розірвав спонсорський контракт із газпромом. У перші дні Міжнародний олімпійський комітет прийняв рекомендації щодо відсторонення спортсменів із рф та білорусі, але санкції накладали не всі федерації, з цим виникли проблеми в тих, очільниками яких є росіяни. Однак з часом офіційні особи багатьох федерацій висловлювали бажання послаблювати або й зовсім прибирати санкції. Наразі повністю відстороненими від виступів росіяни та білоруси залишаються у змаганнях із легкої атлетики та біатлону. *Звук стартової сирени сезону з біатлону + so here were go (0 – 0:06) + можна крики аудиторії 5:28 – 5:35*

Марія: Українці в різні способи намагалися привертати уваги до нападу росії, наприклад, показували наслідки атак: фото пошкоджених будинків, доріг, авто. У перші дні завірусилося фото біатлоніста Богдана Цимбала, який спить в укритті з новонародженим сином. Його виклала Анастасія Меркушина на сторінці німецького біатлоніста Еріка Лессера, який надав їй доступ, щоби привернути увагу до війни. Сама біатлоністка з початку вторгнення долучилася до лав Державної прикордонної служби. Також через скасовані

матчі на невідомий період часу частині українців довелося їхати працювати закордоном, деякі клуби пізніше продовжили виступи в іноземних чемпіонатах. **Свисток**

Марія: Війна вплинула й на українських футбольних суддів. На 26-й день вторгнення стало відомо, що харківська арбітриня ФІФА Катерина Монзуль відсудила перший матч після вторгнення росії – стала головною суддею гри жіночого чемпіонату Італії між «Інтером» та «Сампдорією». На Євро-2022 суддя працювала ще з однією арбітринею, якій довелося покинути Україну, Мариною Стрілецькою. Жінці із Луганська довелося переїздити вдруге – виїжджати із Сум до Швейцарії та працювати в третьому дивізіоні національного чемпіонату країни серед чоловіків (**Звуки, як б'є м'яч**)

Марія: На початку травня також стало відомо, що українську рефері Ірину Петрову повернули додому після викрадення з Нової Каховки. Арбітриня брала участь у мітингах проти окупації міста, у яке 24 лютого ввійшли російські війська. За два місяці після цього жінку викрали росіяни біля під'їзду будинку, однак за п'ять днів її відпустили. У червні футбольна суддя виїхала з міста. В інтерв'ю телеканалу «Футбол» Петрова розповідала, що їй погрожували в'язницею за патріотичну позицію, а також вона відмовила росіянам на пропозицію судити футбольні матчі на захопленому стадіоні.

Перебивка

Звуковий фрагмент, перші три ноти пісні Джамали і починається начитка

Марія: Також під час вторгнення українцям довелося стартувати закордоном, зокрема, на чемпіонаті Європи з фігурного катання у Франції. Українська пара в танцях на льоду Олександри Назарової та Максима Нікітіна майже місяць не мала змоги повноцінно тренуватися. Фігуристи мали лише кілька днів на підготовку в Польщі – попри це українці відкатали свій ритмічний танець, посівши 16-те місце та кваліфікувалися в довільний. Свій виступ Назарова та Нікітін замість яскравих костюмів провели в жовтій та блакитній футболках. Харків'яни повністю змінили програму та поставили нову під мікс із композиції Джамали «1944» і версією стрілецької пісні «Ой, у лузі червона калина». (**Звуковий фрагмент, де оголошують фігуристів після виступу та публіка скандує**). **Перебивка.**

Звукова вставка вітання українців на Іграх Нескорених

Марія: 16 квітня 2022 року в Гаазі стартували Ігри Нескорених серед ветеранів і чинних військовослужбовців. Під час церемонії відкриття «синьо-жовті» вийшли з портретом тренера команди зі стрільби з лука – ветерана та срібного призера Ігор нескорених Дмитра Сидорука після десяти днів із його загибелі. У змаганні мала брати участь волонтерка й парамедикиня Тайра, Юлія Паєвська. Але вже на той час вона перебувала в російському полоні. Замість неї на Ігри Нескорених поїхала її донька, 18-річна Анна-Софія. Вона виграла «бронзу» в стрільбі із лука та зустрілася із засновником турніру, принцом Гаррі, який підтримує українців. Тайру звільнили з полону в червні 2022 року, і через рік вона змогла взяти участь у Іграх Нескорених. **Звукова вставка на відкритті (6:40-6:50, 7:07-7:14) + Звукова вставка Тайри (тут**

нікому не треба пояснювати... навіть якщо немає жодної надії на перемогу) Говорила Тайра в сюжеті для інстаграму української команди на Invictusgames2023.

Марія: Також на міжнародних змаганнях українці всіляко долучалися до того, щоби привертати увагу світу до злочинів росіян, зокрема, проводили акції вшанування пам'яті українських спортсменів, убитих у війні росії. У квітні 2022 року в останній день етапу Кубка світу із художньої гімнастики в Болгарії організатори вшанували пам'ять 11-річної Катерини Дяченко, яка загинула внаслідок атаки росії на Маріуполь авіабомбою в ніч на 10 березня. За словами української судді Лідії Виноградної, з нею загинув її батько, а матір і брат потрапили до лікарні, яку теж знищили авіаударом – ніхто з них не вижив. Ви могли бачити її портрет на «шоломі пам'яті» скелетоніста Владислава Гераскевича на Олімпіаді-2026. *(Звукова вставка Дяченко 0:28 – 0:37, 0:47–0:57)*

Марія: На іншому турнірі в Угорщині в червні 2022 року 16-річна українська боксерка Діана Петренко із Черкас завоювала «срібло». На церемонії нагородження спортсменка розгорнула прапор України із символікою полку «Азов», щоби вшанувати пам'ять військових та зокрема, воїна Сергія Амброса, який загинув у 2015 році. Боксерка тренується в залі, названому на його честь, а також бігла благодійний забіг у 2021 році, написавши його ім'я на стартовому бібі. Здобуте «срібло» українка також присвятила захисникам України, серед яких є і члени її родини. Хрещений батько боксерки Сергій Онощенко загинув у боях за Гостомель. *Перебивка*

Марія: Спортсмени відчують на собі наслідки російської агресії. За більше чотирьох років повномасштабної війни понад три тисячі українських атлетів та тренерів стали на захист України, приєднавшись до Збройних Сил. Серед спортсменів українці зазнали багато втрат, зокрема, захищаючи Україну, загинули легкоатлет Олександр Сербінов, тренер-викладач важкої атлетики Сергій Колоколов, віцечемпіон Європи з кульової стрільби Іван Бідняк. За словами міністра молоді та спорту Матвія Бідного з початку вторгнення загинули понад 800 українських атлетів і тренерів. Спортивний комітет України збирає історії військових та цивільних спортсменів, яких вбили росіяни на сайті «Янголи спорту». Серед них також є історії дітей, які займалися спортом, але їх вбила ракета, поцілена в житловий будинок. *(Аудіовставка Хвилина мовчання)*

Марія: Після трьох місяців з початку повномасштабного вторгнення виклики перед українськими спортсменами не зникли та атлети продовжили привертати увагу до війни. Ближче до літа чемпіони України «Шахтар» і «Динамо» отримали дозволи на виїзд, щоби проводити благодійні матчі закордоном. На них футболісти організовували акції на підтримку України. Вдома перший матч української Прем'єр-ліги відбувся аж через півроку після паузи внаслідок повномасштабного вторгнення. У країні вивели нові правила, як реагувати під час повітряної тривоги, наголосили на важливості укриття поруч зі стадіоном та доступних шляхів для евакуації. Ці правила довелося випробовувати вже під час першого туру, у матчі між «Рухом» і «Металістом

1925», який грали в День Незалежності – у ньому була перерва на 2.5 години та три повітряні тривоги. **Свисток**

Марія: Світ досі може бути несправедливим до важливих рішень через війну та не розуміти проблем, з якими стикаються українські спортсмени внаслідок вторгнення. Однак про виклики в спорті перед українцями через війну важливо пам'ятати, висвітлюючи не лише спортивні досягнення. Українці продовжують змагатися на міжнародних аренах, дебютувати в нових видах спорту та здобувати нагороди. Гра триває, українці тренуються та змагаються попри все, підтримаймо своїх! Ви послушали перший епізод подкасту «За межею змагань», дякую за те, що лишилися до кінця і почуємося в нових випусках. *(Пісня Червона калина на Іграх Нескорених 1:18-1:30).*
Перебивка

Додаток В

Сценарій подкасту «За межею змагань». Епізод № 2.

Чому спорт не поза війною та політикою? Трибуни мовчать: зруйновані арени, стадіони та дома.

Аудіовставка Марта Костюк був дуже сильний обстріл 0:54 — 1:15 після матчу з Еліною Світоліною

Марія: Ви чуєте, як Марта Костюк розповідає про обстріли росії по Україні за день до її матчу проти Еліни Світоліної. У ньому дві найрейтинговіші українські тенісистки вперше в історії зіграли у чвертьфіналі Ролан Гарросу – одного з чотирьох найкращих турнірів у світі. Близько тиждень перед цим Костюк перемогла в першому раунді «нейтральну» тенісистку після нічного прильоту у 100 метрах від будинку її батьків у Києві. Того дня Марта отримала фото о восьмій ранку та вже о 12-й розпочала гру. Українка розповідала, що під час матчу вона прокручувала думку, що якби приліт стався на 100 метрів ближче, сьогодні в неї, ймовірно, уже не було б мами та сестри. На початку червня Костюк стала першою в історії українкою у півфіналі французького Грендслему.

Інтро (За наростанням: баскетбольний м'яч, тенісна ракетка, звук застібання блискавки на одязі біг доріжкою, чутно дихання, фрагмент з коментування з голосом, клацання комп'ютера, перехід)

Марія: Вітаю, мене звуть Марія, з вами подкаст «За межею змагань» про виклики перед українськими спортсменами та спортсменками під час повномасштабного вторгнення. У його випусках ви почуєте про їхні навколоспортивні проблеми, які виникли через збройну агресію росії. Вони впливають на українців на міжнародних і домашніх аренах, на їхні тренування та результати змагань, але часто залишаються непроговореними. *Перебивка*

Марія: У першому епізоді ми говорили про спортсменів на початку повномасштабного вторгнення, які рішення ухвалювали українці та про проблеми, з якими їм довелося стикнутися. Тепер поговоримо про виклики перед атлетами через російські обстріли та зруйновану і пошкоджену спортивну інфраструктуру, прильоти біля будинків українців та етапи відновлення спортивних споруд. У цьому випуску почуєте про базу знищених спортивних об'єктів України, руйнування осель спортсменів та виклики, з якими стикнемося, щоб зберегти українське майбутнє наших атлетів. Станом на листопад 2024 року на території України зруйновані понад 500 спортивних об'єктів. За останніми даними Міністерства молоді та спорту, Україна втратила 77 стадіонів, 52 спорткомплекси, 102 спортивні бази та школи, 174 спортзали, 61 спортивний майданчик, 15 басейнів, шість льодових арен, п'ять яхт-клубів, три тири, дві спортивні бази для гри велосипедного комплексу, одну кінно-спортивну базу та одну базу для лижних перегонів та біатлону.

Перебивка

Аудіофрагмент з відео розгрібання завалів з Чернігівського біатлонної бази 1:31 –2:11 АБО коментар, як Ольга Бібік про зруйнований Чернігові легкоатлетичний стадіон

Марія: У матеріалі «Суспільне Чернігів» розказують про лижну базу, яка з 24 лютого 2022 року була під постійними артилерійськими обстрілами. У середині березня росіяни скинули на неї авіабомбу. Разом з приміщеннями згорів й майже увесь спортивний інвентар. 28 квітня чернігівці прийшли розбирати завали. Цю лижну базу збудували у 1977 році. З того часу до російського вторгнення на ній тренувалися біатлоністи та лижники, тут проводили чемпіонати України. Серед олімпійських чемпіонів, які тут виросли: Валентина Цербе-Несіна, Андрій Дериземля, Оксана Хвостенко, Ірина Варвинець, Артем та Роман Прими. А в дитячо-юнацькій спортивній школі тренувалося понад 300 спортсменів. Більшість із них були вимушені виїхати за кордон, щоб мати змогу продовжувати тренування. **Перебивка**

Марія: Тепер через російські обстріли тут зруйновані всі приміщення, де жили спортсмени, пошкоджені лижні траси, зокрема лижоролерна траса для літніх тренувань, а на землі досі можна знайти залишки боєприпасів. Територію бази розмінювали фахівці ДСНС, у перші дні після закінчення робіт допомагати розбирати завали та прибирати територію прийшли десятки людей. До цього на початку вторгнення в підвалі бази 10 днів ховалися від обстрілів спортсмени та тренери. Коли на неї заходили росіяни, спортсменам пощастило лишитись в живих. Від окупантів також вдалося вберегти біатлонні гвинтівки з патронами. Тренер Микола Зоц встиг сховати інвентар в спеціальну кімнату для зберігання зброї. У ній були сталеві двері, їх не змогли відкрити, тому росіяни пішли. Після того, як по базі поцілило авіабомбою, утворилася дірка. Через неї вийшло відкрити сейфи та забрати гвинтівки.

Перебивка. Зміна підложки

Аудіовставка тенісистка Олійникова про зруйновані корти 0:54 — 1:15

Марія: Зруйнована інфраструктура має вплив на майбутнє і теперішнє. Спортсмени, які не можуть займатися зараз, закінчують свої кар'єри або переїжджають. Діти, які підростають, не знають, чи зможуть займатися тут, де небезпечно, та стає менше придатної інфраструктури. Це торкнеться змагань у майбутньому. Під час обстрілу «орешніком» у ніч на 24 травня 2026 року пошкодженень зазнав стадіон «Динамо», будинок батьків тенісистки Марти Костюк та прилетіло у двір борця греко-римського стилю Жана Беленюка. У ніч під час цього обстрілу свою 25 перемогу в кар'єрі на рингу здобув боксер Олександр Усик, який переміг нідерландського кікбоксера Ріко Верховена і першим коментарем українця було те, що поки він бореться росіяни обстрілюють Київ, а його дитина писала, що їй страшно в укритті. **(Аудіовставка)** Тільки за один рік росіяни зруйнували чи пошкодили спортивні об'єкти серед яких: спорткомплекс «Локомотив» у Києві, палац спорту в Одесі, легкоатлетичний манеж «Динамо» в Харкові, Дніпропетровський фаховий коледж спорту та спорткомплекс національного

університету «Запорізька політехніка». Коментуючи вартість відновлення зруйнованої агресором спортивної інфраструктури в січні 2023 року Міністр молоді та спорту Матвій Бідний зазначив, що пошкодження оцінюють у близько 250 мільйонів доларів. Однак рф продовжує атакувати спортивні об'єкти та ми не маємо достатньо ресурсів, щоб швидко відбудовувати зруйноване та пошкоджене. *Перебивка*

Аудіовставка Анна Петрик (як вивозила сім'ю в Маріуполь)

Марія: Ви почули розповідь футболістки збірної України Анни Петрик в інтерв'ю для Української асоціації футболу. Виклики перед спортсменами почалися з Донецької та Луганської областей ще з 2014 року, але навіть з початку вторгнення росіяни продовжували обстрілювати українські стадіони та ацени там. За майже 4 місяці з початку повномасштабного вторгнення в цих областях знищено тридцять спортивних об'єктів. За словами тодішнього міністра молоді та спорту Вадима Гутцайта, це була найбільша цифра в Україні. Зруйнували стадіон у Волновасі, унікальний велотрек в Лимані, льодовий палац у Северодонецьку, який був одним з найбільших в Україні. Окупанти також знищили басейн «Нептун» у Маріуполі та Луганський обласний фізкультурний центр «Олімп» у Кременній. 2 січня 2023 року внаслідок ракетного удару росіяни знищили льодову арену «Альтаір» у Донецькій області. Одна з двох ракет по Дружківці влучила саме в арену. Раніше на ній тренувався хокейний клуб «Донбас», що вимушено переїхав з Донецька. Також його використовували інші клуби для виступів та тренувань з хокею та фігурного катання. «Альтаір» став п'ятою зруйнованою льодовою ареною за час війни в Україні. Йому передували арена «Дружба» в Донецьку, арена в Маріуполі, арена «Салтівський лід» у Харкові та северодонецький Палац спорту. *Перебивка*

Марія: Медіа «Трибуна» створило базу зруйнованих та пошкоджених спортивних об'єктів, де зібрало 502 від залів і ДЮСШ до стадіонів та баз олімпійської підготовки. Посилання знайдете в описі. Однак атаки росіян тривають, тому стає більше пошкоджених об'єктів. 18 квітня 2025 року росіяни пошкодили базу олімпійської підготовки «Водно-спортивний комбінат» у Дніпрі. Внаслідок атаки постраждали спортивні споруди, тренувальні зали, реабілітаційний центр, елінг з човнами, адміністративні, житлові приміщення та майстерні для ремонту човнів. *Перебивка*

Аудіовставка. Хлопець Дмитро б'є перший удар по м'ячу «Металурга»

Марія: У травні 2022 року фанат запорізького «Металурга» Олексій Чокан потрапив у полон під час оборони Маріуполя та «Азовсталі» і досі перебуває у неволі. Ви щойно почули, як через чотири роки перед початком матчу команди на запорізькій «Славутич-Арені» перший символічний удар у матчі виконав його син — Дмитро. Попри наближеність до лінії фронту та окупації більшої частини області в Запоріжжі продовжує функціонувати футбольна команда, однак, на жаль, місцева спортивна інфраструктура також зазнала пошкоджень через обстріли. 18 жовтня 2023 року ракетним обстрілом зруйнувало запорізький футбольний стадіон «Торпедо». На полі утворилась

велика та глибока вирва. Від ударної хвилі зруйноване інфраструктурне приміщення спорткомплексу. Свого часу арена була домівкою для «Торпедо» та запорізького «Металурга», який виступав там до 2006 року. У цю ніч росіяни шість разів обстріляли Запоріжжя, внаслідок чого загинули дві людини. Також руйнувань зазнала спортивна база «Динамо» у Запоріжжі. Її вже обстрілювали у серпні 2023 року. Тоді вибило кілька вікон і дверей, команді вдалося своїми силами ліквідувати наслідки атаки. Але вже в жовтні ракета знищила спортивний комплекс.

Марія: За словами першого заступника голови фізкультурно-спортивного товариства «Динамо» Олександра Столярова, у коментарі медіа «Відбудова. Запоріжжя» орієнтовна вартість відбудови комплексу 350 млн грн. Він також додав, що відновлення спорткомплексу «Динамо» дасть змогу проводити реабілітаційні заходи для людей, які постраждали від війни. Фізкультурно-спортивне товариство «Ди-намо» на Запоріжжі організували у 1927 році. Тоді ж почали створювати динамівську базу: майданчики для гри у гандбол і занять гімнастикою, тенісний корт та 25-метровий стрілецький тир. У 2000 році на березі Дніпра Запорізька обласна організація «Динамо» побудувала найбільший в Україні навчальний центр, до складу якого входять: 30-метровий критий стрілецький тир, майданчики для різних видів спорту, спеціальні майданчики для спецпідрозділів міліції, смуга перешкод, бігові доріжки та навчальні класи. **Перебивка. Зміна підложки**

Аудіовставка Матвій Бідний, міністр молоді та спорту

Марія: Коли руйнують арену, тренувальну базу чи палац спорту, це зачіпає багатьох спортсменів, оскільки в одному місці тренувалися атлети з різних дисциплін. Зокрема такі пошкоджені чи зруйновані місця нагадують минуле професійних спортсменів, як точки, з якої вони починали. **Звук як перед дайджестом новин, зміна підложки**

1) 16 квітня 2025 року в Херсоні росіяни повністю зруйнували Льодовий палац «Фаворит-Арена». На ньому займався дворазовий чемпіон України з фігурного катання Кирило Марсак. Його відкрили у 2008 році, палац вміщував 450 вболівальників. Також на ньому свої матчі проводив хокейний клуб «Дніпро», який у таблиці чемпіонату України сезону 2024/25 посів п'яте місце.

2) 1 вересня 2024 року окупанти вдарили по харківському Палацу спорту в Немишлянському районі міста. Арена зазнала чотирьох ударів. На ній починав свою кар'єру хокеїст національної збірної України та столичного «Сокола» Володимир Чердак.

3) 2 квітня 2024 року росіяни обстріляли спортивну школу, у якій розпочала кар'єру Ярослава Магучіх. У ній стрибунка у висоту встановила свої перші рекорди. За день до цього окупанти атакували дронами-камікадзе спортивну базу, де зараз тренується футбольний клуб «Дніпро-1».

4) 13 жовтня 2022 року росіяни зруйнували фехтувальний зал у Миколаєві, де займалися олімпійські чемпіонки Ольга Харлан та Олена Хомрова. Це другий в Україні знищений зал після харківського «Уніфехту». Влітку того ж року стадіон футбольного клубу «Миколаїв» потрапив під ракетний обстріл російської армії. Ракета влучила у газон і утворила велику

вирву.

Аудіовставка, як 6 червня 2025 перед командним чемпіонатом України з легкої атлетики обстріляли Луцьк (той готель, де вони жили)

Марія: З початку вторгнення атлети самі стають так званими «мішенями» для російських обстрілів. Близько року тому в Луцьку вночі обстріляли готель, у якому зупинилися українські легкоатлети перед командним чемпіонатом України. З наступного ранку спортсмени вже розпочали свої виступи. Крім таких обстрілів та руйнування спортивної інфраструктури, українські атлети та атлетки потерпають і від обстрілів по власних домівках. 7 вересня 2025 року будинок футболіста збірної України Георгія Судакова в Києві зазнав пошкоджень внаслідок російської атаки. Гравець перебував у ньому із дружиною та дитиною, оскільки приїхав додому перед осінніми відбірковими матчами національної збірної на чемпіонат світу. 29 березня 2025 року будинок дев'ятої ракетки світу, тенісистки в парному розряді Людмили Кіченок зазнав руйнувань внаслідок обстрілу російською армією Дніпра. 13 липня 2024 року росіяни знищили будинок футболіста Віктора Коваленка, він зазнав руйнувань внаслідок обстрілу російською армією Херсону. Там футболіст провів своє дитинство — у цьому ж будинку наразі проживає його родина. Там була його мама, на щастя, не постраждала. Квартира та авто чемпіона України зі скелелазіння Романа Васька знищені внаслідок обстрілів росіянами Києва 4 січня 2024 року. Васько написав, що це його другий день народження. Без перебільшення. 29 грудня 2023 року будинок санкаря Антона Дукача постраждав внаслідок обстрілів росіянами Львівщини. Спортсмен додав світлини розбитого вікна у власній квартирі та уламків ракети. 27 березня 2022 року Дім Олександра Усика у Ворзелі окупували російські солдати. ***Перебивка***

Марія: Щоб знати ситуацію зі спортивною інфраструктурою, у межах цифровізації в Україні створюють Електронний реєстр спортивних споруд. Його наповнюють упродовж вторгнення та наразі в ньому додано 4238 об'єктів. Якщо знаєте спортивний заклад, якого досі немає в базі, на сайті Електронного реєстру спортивних споруд України, можна заповнити коротку форму. Посилання побачите в описі під випуском. ***Звук клавіатури.*** Наразі в Україні також можуть документувати злочини руйнування спортивної інфраструктури. У травні 2022 року Спортивний комітет України створив інтерактивну карту спортивних споруд, зруйнованих російськими окупантами. Для цього зібрали дані з усіх регіонів, які пошкоджені внаслідок збройної агресії рф. На цих стадіонах, у цих спортивних залах, сучасних спортивних центрах займалися тисячі спортсменів — любителів та професіоналів. Серед них олімпійські чемпіонки Яна Клочкова, Ольга Харлан, десятки чемпіонів Європи та світу. На сайті ще одного проєкту про документацію злочинів назвою «Руйнування в Україні» можна подивитися фотографії, які показують наслідки повномасштабної війни, зокрема пошкодженої спортивної інфраструктури. Серед них 373 фотодокази зруйнованих спортивних споруд, наслідків від авіабомб, скинутих на футбольні стадіони, пошкоджених тренувальних баз та спортзалів,

зруйнованих басейнів та розбомблених спортивних аеродромів. *Перебивка*

Марія: У цьому епізоді ми говорили про зруйновану та пошкоджену інфраструктуру України внаслідок повномасштабної війни рф. Ви послушали подкаст «За межею змагань», дякую за те, що лишилися до кінця. Світ досі може бути несправедливим до важливих рішень через війну та не розуміти проблем, з якими стикаються українські спортсмени внаслідок вторгнення. Однак про виклики в спорті перед українцями через війну важливо пам'ятати, висвітлюючи не лише спортивні досягнення. Українці продовжують змагатися на міжнародних аренах, дебютувати в нових видах спорту та вигравати нагороди. Гра гриває, українці борються попри все, що переживають у своїй країні та виклики перед ними не завершуються. Дякую, що слухали другий епізод, почуємося. *Перебивка*

Додаток С

Статистика епізоду подкасту №1 (сторінка 70)

